

Enginyers

Industrials de Catalunya

JOAN VALLVÉ I CREUS

(1910 - 1988)

Primera edició: novembre de 2019

Títol original: *Joan Vallvé i Creus, enginyer industrial, degà, president i mecenes cultural*

Antologia de textos i cronograma a càrrec de
Jordi Renom, Guillermo Lusa, Joan Vallvé Ribera,
Joan Majó i Cruzate i Jaume Bassa i Pasqual

Coordinació:
Pau Verrié

Fotografies cedides per la família de Joan Vallvé i Creus

© Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, 2019
Disseny gràfic: Carles Ivanco
Maquetat i imprès pel Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars.

Pròleg

Joan Vallvé i Creus (1910 - 1988) va cursar la carrera d'enginyer industrial a Barcelona, estudis que acabà el 1935.

Deu anys i una guerra més tard va iniciar el seu compromís amb l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, formant part de la seva Junta des del 1945 al 1956. En les eleccions reglamentàries del Col·legi d'Enginyers, l'any 1966, en fou elegit degà, encapçalant la terna sancionada per la subsecretària del Ministeri de Cultura. Joan Vallvé i Creus era un home molt vinculat al col·lectiu, havia estat vocal de la primera Junta de Govern del Col·legi, el 1950, de la qual en fou també secretari a partir de 1952. El 1967 s'estrenava com a degà; anys després esdevindria president d'Omnium Cultural. Joan Vallvé esquematitzava nous plantejaments en la presa de possessió de la presidència del Col·legi remarcant la funció social de l'enginyer. A partir de 1972 reuní en la seva persona el deganat i la presidència de l'Associació. Com a degà va dimitir al 1975 per donar pas, segons paraules seves, a les noves promocions d'acord amb els temps que també eren nous. En canvi va mantenir la presidència de l'Associació fins a les eleccions de final d'any 1975.

En aquesta publicació, que serveix per fer-li un homenatge des de les institucions de l'enginyeria a les que va servir, es recull —a més de les seves notes bibliogràfiques—, aquella part de la petja que va deixar en els seus successors i que han volgut compartir.

Joan Vallvé i Creus va liderar, sens dubte amb un elevat encert, el transit de les nostres institucions per una societat convulsa, en el que la distancia temporal no ens hauria de fer oblidar la dificultat d'aquells temps, en els terrenys polítics, econòmics, socials i culturals. El seu compromís mereix el nostre reconeixement.

Josep Canós i Ciurana
Degà del Col·legi d'Enginyers
Industrials de Catalunya

Jordi Renom Sotorra
President de l'Associació d'Enginyers
Industrials de Catalunya

Sumari

<i>Joan Vallvé i Creus, enginyer industrial i mecenes cultural</i> per Guillermo Lusa	5
<i>Joan Vallvé i Creus al front de les nostres institucions professionals</i> per Jordi Renom	19
<i>Testimonis personals</i>	27
<i>Joan Vallvé i Creus. El meu pare i el meu degà</i> per Joan Vallvé Ribera	
<i>Joan Vallvé i Creus a l'Associació i al Col·legi d'Enginyers Industrials</i> per Jaume Bassa i Pasqual	
<i>En Joan Vallvé i la transició al Col·legi</i> per Joan Majó i Cruzate	
<i>Cronologia i bibliografia</i>	50
<i>Annexes</i>	51

Joan Vallvé i Creus
(1910 - 1988)

Joan Vallvé i Creus, enginyer industrial i mecenes cultural

Guillermo Lusa

1.- Primers anys, primers estudis

Joan Vallvé i Creus¹ va néixer el 12 d'abril de 1910 al Poblenou (Barcelona). El seu pare tenia estudis de comptabilitat, i treballava al despatx de Can Vilella, una de les empreses vidrieres més grans de Catalunya. Freqüentava el Centre Moral i Cultural del Poblenou, entitat fundada precisament el 1910 com a continuadora del Patronat Obrer de Sant Josep, una de les societats creades per l'església catòlica per "re-cristianitzar" el món obrer. Aquest centre del Poblenou havia estat el primer edifici religiós destruït durant la Setmana Tràgica (juliol de 1909).

Després de fer els seus primers estudis elementals en una escola del barri², quan tenia nou anys Joan ingressà a l'internat del Col·legi Santa Anna de Mataró, regentat pels Escolapis. Els estudis de batxillerat els va cursar, amb molt bones notes, a

l'Institut General Tècnic de Barcelona³. El 26 de juliol de 1928 la Universitat de Barcelona va expedir el seu "Título de Bachiller Universitario, sección Ciencias".

2.- Estudis d'enginyeria industrial (1928-1935)

Vallvé volia estudiar enginyeria segurament per una atracció a les matemàtiques, la física i la química. Els seus pares haurien preferit una professió lliberal, advocat o metge, que aleshores ho eren. Va preparar l'ingrés a l'Escola d'Enginyers a l'Acadèmia Guiu⁴, durant el curs 1928-1929, aprovant les set assignatures que constituïen l'ingrés a l'Escola a la convocatòria de juny de 1929⁵. Entre l'octubre de 1929 i el juny de 1935 va cursar i aprovar amb bones notes, a la convocatòria de juny, totes les assignatures que integraven els sis anys de la carrera. Va realitzar i va aprovar l'examen de revàlida

-
1. La major part de la informació personal sobre Joan Vallvé i Creus procedeix de l'article redactat pel seu fill Joan Vallvé i Ribera, que forma part de la present publicació. Es pot veure una semblança breu de Vallvé al capítol "Joan Vallvé i Creus, científic, patriota i mecenes" de MANENT, Albert (1993) *Retorn a abans d'ahir. Retrats d'escriptors i de polítics*, Barcelona, Edicions Destino, p. 263-274.
 2. El "Colegio Barcelonés", regentat per Benito Bonet i Bonet, situat a la carretera de Mataró (actualment, carrer de Pere IV), núm. 206.
 3. Aquest era el nom de l'Institut de Segon Ensenyament de Barcelona, fundat el 1845, quan es va institucionalitzar aquest nivell d'ensenyament a tot Espanya. Durant l'època en la qual va estudiar Vallvé, l'Institut tenia la seva seu al recinte de la Universitat literària.
 4. En aquesta època la carrera d'enginyeria industrial constava de sis cursos, després d'haver aprovat un dur examen d'ingrés dividit en dues parts, els dos famosos "grups". La preparació per a l'ingrés es feia en algunes acadèmies especialitzades a l'efecte, una de les quals era l'Acadèmia Guiu, fundada el 1892.
 5. Vegeu el full de matrícula del curs d'ingrés que va presentar Vallvé el 10 d'abril de 1929, que conté una foto del jove estudiant (pàg. 8 d'aquest llibre).

el 26 de juny de 1935. Però no va abonar els drets del títol (815 pessetes) fins el 2 de juliol de 1942. El títol se li va expedir el 16 de novembre d'aquest mateix any⁶.

Durant l'època en què Vallvé va estudiar la carrera d'enginyeria industrial, l'Escola es trobava al recinte de la Universitat Industrial, on s'havia traslladat a principis del curs 1927-1928⁷. Els anys en què Vallvé va estudiar a l'Escola van ser molt agitats pel moviment estudiantil. Al març de 1929 es va desenvolupar a tot Espanya una vaga general estudiantil com a protesta pel reconeixement oficial dels estudis impartits per jesuïtes (Deusto) i agustins (El Escorial). Aquesta vaga va comptar amb el suport de la majoria del professorat oficial, i de bona part de l'opinió pública del país⁸. La repressió de la dictadura de Primo de Rivera sobre el moviment estudiantil va ser especialment acarnissada a les escoles tècniques, arribant-se a ordenar la clausura per ordre governativa de l'Escola d'Enginyers Industrials de Madrid durant un any i mig. Fins i tot, el dictador va amenaçar amb dissoldre aquesta Escola, reemplaçant-la per diverses escoles especialitzades. El conflicte, encara que de forma menys virulenta, també va afectar l'Escola de Barcelona.

Un cop proclamada la República, el maig de 1931 va tenir lloc un dur enfrontament

entre l'Associació d'Alumnes de l'Escola i el Claustre de professors. Els motius de la protesta estudiantil eren originàriament de caràcter acadèmic (el calendari d'exàmens), però el conflicte es va polititzar molt ràpidament⁹. A la resolució de l'enfrontament va intervenir activament Ferran Cuito Canals, director d'Indústria en el govern provisional de la República, titulat a l'Escola de Barcelona el 1924.

L'estudiant Vallvé va viure activament aquests successos, on el moviment estudiantil de l'Escola actuava fermament unit en les seves reivindicacions. D'altra banda, en aquests anys Vallvé ja estava compromès políticament, doncs era delegat a l'Escola (entre 1931 i 1935) de la Secció Escolar Universitària de la Lliga Regionalista de Catalunya.

3.- Primer treball (1935-1936). Alçament militar. Guerra civil

Vallvé va començar el seu treball com a enginyer a una empresa del mateix barri del Poblenou, les "Manufacturas reunidas de la industria textil", coneguda popularment com Can Vilà. L'empresa havia estat fundada el 1920 per Josep Vilà i Marquès, sobre la base d'una fàbrica creada el 1879 pel seu pare (Josep Vilà i Soler), dedicada a l'estampat de peces de cotó¹⁰. L'esclat de la revolta militar de

6. En general no solia demandar-se l'exhibició del títol, a l'hora de sol·licitar treball en una empresa, de manera que molts enginyers no arribaven a sol·licitar-lo o el demanaven molt més tard, llevat que treballessin per a l'administració. Jo suposo que Vallvé el va tramitar el 1942 segurament per poder constar com a professor a l'Escola de Pèrits Industrials.
7. He estudiat les circumstàncies d'aquest trasllat a LUSA MONFORTE, Guillermo (2004) "La Escuela de Ingenieros en el recinto de la Universidad Industrial (1927)", *Documentos de la Escuela de Ingenieros Industriales de Barcelona*, núm. 14.
8. He tractat extensament aquest conflicte a LUSA MONFORTE, Guillermo (2006) "La Escuela de Ingenieros, de la Dictadura a la República (1927-1936)", *Documentos de la Escuela de Ingenieros Industriales de Barcelona*, núm. 16.
9. Vegeu LUSA (2006), p. 44-59.
10. Sobre aquesta empresa i la seva evolució posterior, fins convertir-se en la Societat Anònima de Fibras Artificials (més coneguda per les seves sigles, SAFA) es pot veure MORENO CASTAÑO, Begoña (2000) "Josep Vilà i Marquès (1874-1960)". A: TORRES, Eugenio (dir.) *Los 100 empresarios españoles del siglo XX*, Madrid, LID Editorial Empresarial, p. 229-233.
11. MANENT (1993) diu que Vallvé va sortir cap a Gènova en un vaixell italià ple de sacerdots.

1936 va sorprendre Vallvé al seu lloc de treball de Barcelona. Un cop vençuts els colpistes a Barcelona, després del 19 de juliol, i després de la consigna sindical de tornada a la feina, Vallvé es va presentar a Can Vilà.

Gran part dels patrons de la indústria catalana, compromesos o no amb la revolta, van abandonar les seves empreses, la direcció de les quals va ser assumida de forma espontània per comitès sindicals amb predomini de la CNT. Vallvé es va adreçar al Comitè que s'havia fet càrrec de la direcció de la fàbrica, dient-los que ell com a enginyer no tenia res a veure amb la propietat. Li varen contestar que el Comitè tampoc tenia res en contra d'ell perquè seguís treballant, però de tota manera li varen dir que se l'havia vist molt pel Centre Catòlic, i per tant preferien que no anés a l'empresa a treballar.

Vallvé tenia el passaport en regla, ja que l'acabava d'obtenir l'any anterior per poder realitzar el viatge de fi de carrera de la seva promoció. Els detalls de la seva sortida de Barcelona no estan molt precisats (pel que sembla va estar una temporada amagat a Tiana), però és possible que sortís per via marítima, en un trajecte que va passar per Gènova¹¹, Gibraltar i Sevilla. En aquesta ciutat andalusa va

coincidir amb la família de la seva promesa, Mercè Ribera¹², que havia pogut sortir de Catalunya gràcies a les gestions d'un familiar membre d'Estat Català¹³.

Integrat a l'Espanya de Franco, Vallvé va ingressar a l'Acadèmia Militar d'Enginyers, a Burgos, d'on va sortir amb el grau de tinent provisional¹⁴ per incorporar-se a la 41 Divisió, a transmissions. Aquesta divisió va actuar als fronts d'Extremadura i de Catalunya¹⁵.

4.- A la direcció de Metales y Platería Ribera. Docència a l'Escola de Pèrits Industrials

De nou a Barcelona, el 1939 Joan Vallvé es va casar amb Mercè Ribera. No va tornar a la seva feina d'abans de la guerra, sinó que va ingressar a la direcció tècnica de Metales y Platería Ribera. Aquesta empresa, fundada el 1912 per Joaquim Ribera Barnola, s'havia especialitzat en la fabricació de coberts. El 1936, en esclatar la guerra, Ribera es va passar a l'Espanya de Franco i l'empresa va ser col·lectivitzada i integrada en la Comissió de la Indústria de Guerra de la Generalitat¹⁶, i es va dedicar sobretot a la fabricació de cartutxeria, ja que l'empresa també tenia experiència prèvia en la fabricació de copel·les¹⁷, que subministrava ocasionalment a la fàbrica de cartutxeria de Sevilla. També fabrica-

12. Mercè Ribera era filla de Joaquim Ribera i Barnola, fundador i propietari de l'empresa metal·lúrgica Metales y Platería Ribera, coneguda popularment com Can Culleres, atès que la coberteria era un dels principals productes de la fàbrica.
13. Es calcula que unes 15.000 persones de dretes van sortir de Catalunya gràcies als permisos facilitats per la Generalitat (d'unes 30.000 que van sortir d'una o d'altra forma). Vegeu DOLL-PETIT, Rubèn (2003) *Els "catalans de Gènova": història de l'èxode i l'adhesió d'una classe dirigent en temps de guerra*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
14. Al BOE del 19 de maig de 1938 apareix l'ascens de Vallvé "por haber terminado con aprovechamiento el curso para Tenientes provisionales de Ingenieros".
15. MANENT (1993) diu que, durant la guerra, Vallvé va ser condecorat amb la Medalla de Campanya, la Creu Roja al Mèrit Militar i la Creu de Guerra.
16. L'ordre d'intervenció de Metales y Platería Ribera és del 13 d'agost de 1936. Manuel Araceli Borrás va ser nomenat delegat de la Generalitat a l'empresa. El treball fonamental sobre la Comissió de la Indústria de Guerra és MADARIAGA, Javier (2003) *Las industrias de guerra de Cataluña durante la guerra civil*, tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili. Metales y Platería Ribera és esmentada profusament al llarg de la tesi, però especialment a les p. 439-440, 452-453.
17. La copel·la és una copa o gresol utilitzat a la fabricació de les bales. Vegeu LANZA, Francisco (1959) "La solución de un viejo problema de cartuchería", *Ejército*, núm. 237, p. 23-28; MADARIAGA (2003), Annex documental, p. 167, 175-177.

Cédula de 13ª clase, núm. 459591 expedida en Barcelona el 18 de Ayoto de 1928

ESCUELA
DE
INGENIEROS INDUSTRIALES
DE
BARCELONA

EXAMENES
DE
INGRESO

Convocatoria de Mayo de 1929

NÚM. DE ORDEN 80

80

Muy J. Sr. Director

D. Juan Vallvé Creus
natural de Barcelona provincia de id.
de 18 años de edad, residente en esta ciudad, calle de Pelayo
núm. 58 piso 2º

Solicita de V. I.: Que previa la consignación de las cantidades para el pago de los derechos correspondientes, se digne admitirle en la actual convocatoria a los exámenes de las asignaturas que a continuación se expresan:

Aritmética y Algebra
Geometría y Trigonometría
Nociones de Física y Geología
Idioma Francés
Idioma Inglés
Dibujo de adorno
Dibujo lineal y lavado

ASIGNATURA DE INGRESO	EPOCA Y LUGAR DE SU APROBACIÓN			
	Convocatoria	Año	Calificación	Establecimiento
Aritmética y Algebra . . .				
Geometría y Trigonometría .				
Nociones de Física y Geología				
Idioma Francés				
Idiomas Inglés o Alemán .				
Dibujo de adorno				
Dibujo lineal y lavado . . .				

Barcelona 10 de Abril de 1929

Firma del interesado.

Juan Vallvé Creus

Instància de la matrícula d'ingrés de
Joan Vallvé Creus, 10 d'abril de 1929
(Arxiu de l'ETSEIB)

va granades de mà. Al final de la guerra la fàbrica seria retornada al seu propietari.

Entre d'altres funcions, Vallvé es va ocupar del projecte de l'edifici de la seu administrativa de la fàbrica (1947), que en l'actualitat (2019) encara es pot veure a la confluència dels carrers Roc Boronat, 72-80 i Pallars, 188.

Al principi, Vallvé va simultaniejar el seu treball com a enginyer a Can Culleres amb la docència a l'Escola de Pèrits Industrials, com a professor auxiliar d'Electroquímica i Electrometal·lúrgia i d'Electrotècnia especial. Del seu "contracte" amb la Diputació —de qui depenia l'Escola— extraïem els paràgrafs següents¹⁸, que mostren com la Diputació acceptava "la desinteresada cooperació que ofereix D. Juan Vallvé Creus, y se le encomienda, con el carácter de colaboración voluntaria, y sin compromiso ni obligación alguna de orden contractual ni legal, las actividades que normalmente corresponderían a la Plaza de Profesor Auxiliar de Electroquímica y Electrometalurgia, en el bien entendido que estas prestaciones no suponen derecho alguno por parte del que las ofrece y efectúe, ya en cuanto a remuneración, ya en cuanto a tiempo, ni obligaciones por parte del mismo de permanencia en sus servicios, ni otra alguna que no sea la de realizar su cooperación, mientras ésta subsista, en forma legal y adecuada a los fines que tratan de llenarse. Queda de un modo especialmente explícito, a voluntad

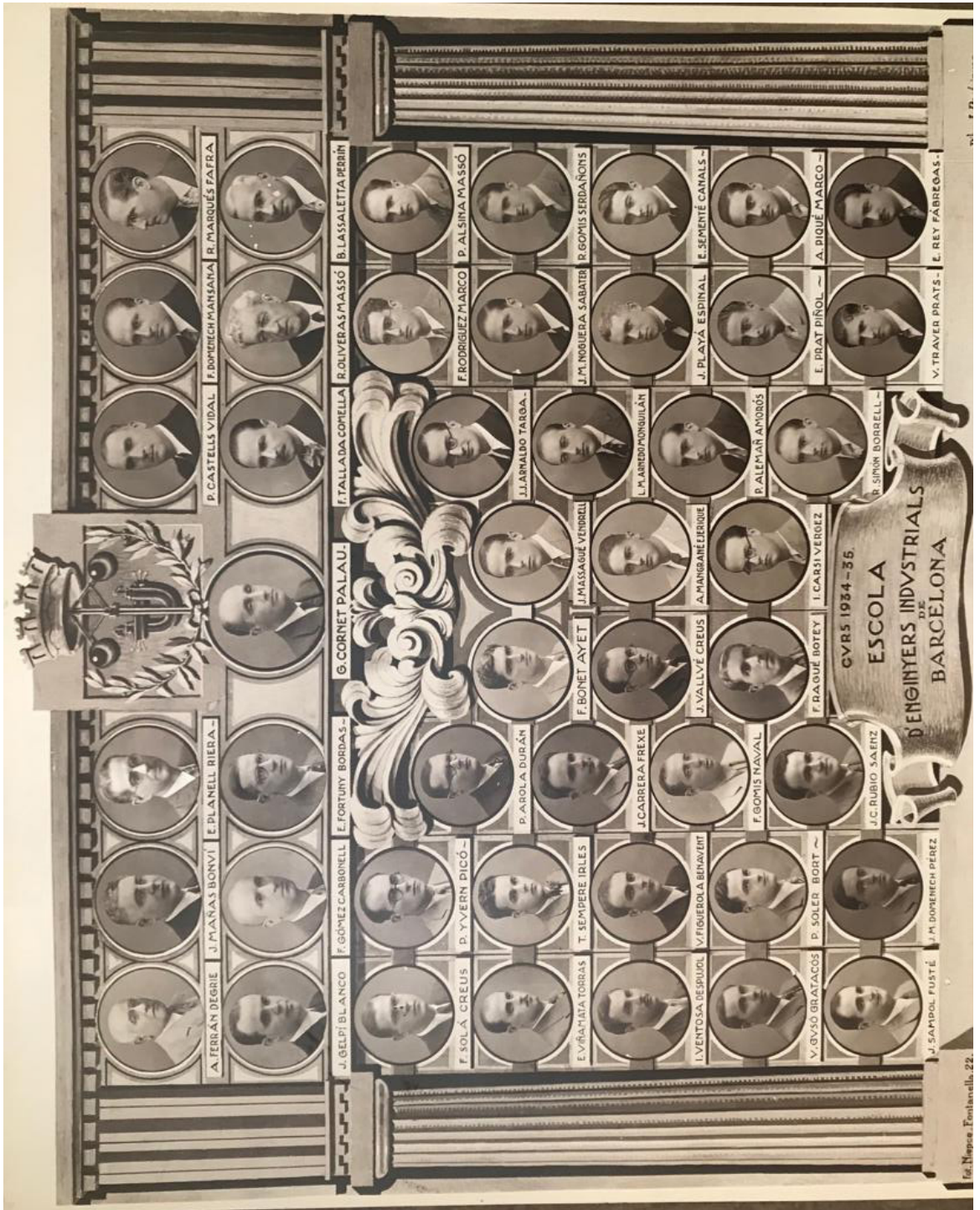
y discreción de la Corporación Provincial, el gratificar a los expresados señores, en la cuantía y forma que con la más absoluta libertad estime la misma".

Però ben aviat Joaquim Ribera, propietari de l'empresa, va pressionar el seu gendre perquè es dediqués en exclusiva a la direcció de Metales y Platería Ribera, de manera que el 1943 Joan Vallvé va abandonar la docència. A curt termini, seguiria exercitant les seves capacitats didàctiques en el si de dues entitats posades en marxa per les empreses metal·lúrgiques durant la primera part de la postguerra, de les quals tractarem a l'apartat següent. Alguns anys més tard, aquest interès de Vallvé per les qüestions educatives quedaria patent amb la seva intervenció en les gestions que van desembocar en la creació de les càtedres especials de l'Escola d'Enginyers, entre 1950 i 1956¹⁹. Finalment, Vallvé va ser nomenat, el 21 de juliol de 1967, representant de l'Instituto de Ingenieros Civiles de España al Patronat de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona.

5.- Vallvé a l'Asociación Técnica Española de Estudios Metalúrgicos (ATEEM) i al Centro de Estudios y Asesoramiento Metalúrgico (CEAM)

Joaquim Ribera i alguns dels seus familiars —els seus fills Andreu i Jaume Ribera Rovira, així com el seu gendre Joan Vallvé— van representar un paper molt

-
18. El formulari es pot veure a ROCA ROSELL, Antoni (coord.) (2008) *L'Escola Industrial de Barcelona (1904-2004). Cent anys d'ensenyament tècnic i d'arquitectura*, Barcelona, Diputació/Ajuntament/Consorci Escola Industrial, p. 147-148. El document original està a l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, lligall Q-442, Exp. 10, Escola Industrial.
 19. Vegeu LUSA MONFORTE, Guillermo (2012) "Cátedras especiales y nuevo plan de estudios (1953-1957)", *Documentos de la Escuela de Ingenieros Industriales de Barcelona*, núm. 22 (especialment p. 61-70).
 20. Sol qualificar-se a l'empresa de Ribera de "mimada pel franquisme". En plena guerra, una ordre del 6 de juny de 1938 (BOE, Burgos, 18-06-1938) aixecava la intervenció dels crèdits existents a favor de Metales y Platería Ribera. Una altra ordre, de l'11 de maig de 1945, signada pel ministre falangista José Antonio Girón de Velasco, atorgava a Ribera la "Medalla al Mérito en el Trabajo". Uns anys després, en ocasió de la festa del 18 de juliol de 1952, Franco en persona va lliurar a Ribera el nomenament de Metales y Platería Ribera com a "empresa ejemplar" (vegeu el reportatge del lliurament del diploma a l'ABC del 26-07-1952, p. 13). El 18-07-1959 Franco va concedir a Ribera la "Gran Cruz de la Orden del Mérito Civil".

Orla de la promoció de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona que va acabar la carrera el curs 1934-1935

important en la vertebració i organització de l'empresariat de la indústria metal·lúrgica²⁰. En aquest procés la contribució de Joan Vallvé va ser decisiva, ajudant a fundar i després a dirigir dues entitats molt influents.

Eldiari *La Vanguardia* del 27 de juny de 1943 ens informava de la “solemne constitució de la Asociación Técnica Española de Estudios Metalúrgicos” (ATEEM), en el marc de la XI Fira Internacional de Mostres de Barcelona. Presidit l'acte pel capità general, José Moscardó, amb l'assistència de les principals autoritats civils i militars del moment, la crònica assenyalava també la presència del “secretario del Consejo Directivo de la Entidad, señor Vallvé”. Després d'un altisonant discurs del president de la ATEEM, el coronel Antonio Lafont Ruiz²¹ —“que terminó rindiendo fervoroso homenaje de gratitud al invicto Caudillo”—, va prendre la paraula Vallvé, “quien expuso con todo detalle la génesis de la Asociación, exponiendo someramente el plan a desarrollar, ordenado en los siguientes grupos: Normalización y ensayos, Fundición, Transformación mecánica y tratamientos térmicos, Maquinaria en general, Elementos de máquinas, Construcciones metálicas, Combustibles y lubricantes”²².

La premsa barcelonina va anar recollint les activitats d'aquesta nova entitat. El 26 de febrer de 1944 el diari citat incloïa una ressenya de la sisena conferència

realitzada per la ATEEM a l'aula de Química de la Universitat, sobre la qüestió de la fosa de grans peces. Al final de la conferència, Vallvé “dio cuenta, como de costumbre, de las novedades metalúrgicas recientemente aparecidas”. Molt poc temps després, el 29 de març de 1944, apareixia al *BOE* una ordre del Ministeri d'Indústria i Comerç per la qual s'autoritzava a l'ATEEM per convocar i celebrar a Barcelona el Primer Congrés Nacional d'Estudis Metal·lúrgics, coincidint amb la XII Fira Internacional de Mostres. Això suposava un gran suport oficial a la jove associació metal·lúrgica.

La Vanguardia del 18 d'abril de 1944 incloïa la notícia que el Primer Congrés Nacional d'Estudis Metal·lúrgics es desenvoluparia del 12 al 14 de juny, i donava els títols de les setze primeres memòries o ponències ja presentades, entre les quals figurava l'elaborada per Vallvé, “La normalización, base del porvenir de España”. El 4 de maig en aquest mateix diari apareixia la relació d'altres setze memòries presentades, que n'incloïa una altra de Vallvé, “Para un mejor aprovechamiento de la energía eléctrica”. Dues setmanes després s'informava de l'admissió, fins i tot fora de termini, d'altres disset memòries. Tot un èxit.

El 1945 l'ATEEM va començar a editar una revista, *Técnica metalúrgica*, que arribaria a tenir la seva seu a l'Escola d'Enginyeria Industrial²³, quan aquesta ja estava al seu

21. Lafont era un destacat enginyer metal·lúrgic, que havia dirigit la fàbrica d'armes de Trubia. Va ser enginyer director dels laboratoris i tallers de la Factoria Hispano-Suiza. Vegeu RAMÍREZ VERDÚN, Pedro (2018) “Grandes autores del arte militar. Antonio Lafont Ruiz, General de Artillería”, *Ejército*, núm. 925, p. 117.

22. El discurs de Vallvé també conté paràgrafs en què fa ardent professió de fe franquista. Parla de “las tranquilas y prósperas jornadas de nuestro malogrado General Primo de Rivera”, del “continuo sobresalto durante los cinco años de la nefasta República”, i afirma que “durante el tiempo de nuestra gloriosa Guerra de Liberación la industria metalúrgica toda estuvo al lado de nuestro invicto Caudillo”. També al·ludeix a la seva pròpia trajectòria quan parla dels que “en 1936 abandonamos el ejercicio de nuestra profesión para alistarnos en nuestro glorioso Ejército”. Els discursos complets de Lafont, Vallvé i del general Moscardó, així com els estatuts de la ATEEM, formen part del fullet *Constitución de la Asociación*, editat per l'ATEEM al juliol de 1943.

23. A *Técnica metalúrgica* van publicar articles uns quants professors de l'Escola: Marius Petit, Enric Freixa, Antoni Robert Rodríguez, Miquel Cardelús, Ildefons Torrents, José de Orbaneja, Patricio Palomar.

edifici de la zona universitària. Les seves activitats van ser recollides habitualment per les principals revistes de l'enginyeria industrial (*Dyna, Acero y Energía*, etc.) i d'altres branques de l'enginyeria (*Revista de Obras Públicas, Revista de Aeronáutica, Ingeniería Naval...*). Vallvé va publicar diversos articles a *Técnica metalúrgica*, durant els primers anys de la seva existència (1945-1949). Els dos primers que apareixen amb la seva signatura corresponen a les dues ponències que Vallvé havia presentat al Primer Congrés Nacional d'Estudis Metal·lúrgics²⁴. Després van anar apareixent altres articles seus, de temes molt variats²⁵. Els últims articles de Vallvé que he trobat, del 1949, estan dedicats a qüestions de dibuix²⁶.

El 1951 es va crear el Centro de Estudios y Asesoramiento Metalúrgico (CEAM), "con el objetivo de desarrollar la empresa y el sector metalúrgico (industria de la mecánica del metal, construcción eléctrica y electrónica)"²⁷. L'any següent va començar a editar un *Boletín*, que va durar fins l'any 1963, quan va passar a dir-se *CEAM: revista de economía industrial*. La nova entitat va deixar a la premsa local moltes petjades de les seves diverses activitats. El rotatiu barceloní *La Vanguardia* recollia, al seu exemplar del 23-05-1954, la crònica de la cloenda dels cursos de

"Formación para la instrucción" i "Formación en los métodos de simplificación del trabajo", organitzats pel CEAM dins del seu programa "Formación activa en la empresa", adreçat especialment a la formació de comandaments intermedis. Entre les nombroses autoritats i personalitats que van assistir a l'acte o que van prendre la paraula s'esmentava Joaquim Ribera Barnola, president del CEAM i de la Comisión Regional de Productividad de Cataluña, i "el ingeniero e instructor en los programas desarrollados, don Juan Vallvé", que va resumir el treball desenvolupat als cursos i va destacar que 270 comandaments ja hi haguessin estat formats. Uns mesos més tard, el 7 de novembre de 1954, el mateix diari ressenyava la cloenda del curs per a la formació d'instructors, organitzat pel CEAM dins del seu programa general ja esmentat, adreçat a comandaments intermedis de la indústria. Entre les persones que van intervenir en aquest acte, trobem de nou a Joaquim Ribera i Joan Vallvé.

Durant aquests anys van anar apareixent a *La Vanguardia* notícies sobre conferències o xerrades impartides per Joan Vallvé en llocs ben diversos, emmarcades en els programes d'activitats de les dues entitats metal·lúrgiques, ATEEM i CEAM. Així, el 20 de març de 1945 s'inaugurava, al

-
24. "Para un mejor aprovechamiento de la energía eléctrica", *Técnica metalúrgica*, núm. 2 (març 1945), p. 150-152; "La normalización, base del porvenir industrial de España", *Técnica metalúrgica*, núm. 14 (gener-febrer 1946), p. 372-376.
 25. "Construcción de reglas de cálculo especiales", *Técnica metalúrgica*, núm. 18 (març 1947), p. 127-136. l'any següent publicaria, en dues parts, l'article "Estructuras cristalinas de los metales", núm. 29, p. 117-120; núm. 30, p. 166-170. També va publicar durant aquest mateix any "España y la Federación Internacional de la prensa técnica y periódica", núm. 30 (abril-mayo 1948), p. 149-151 i "Gráficos de calibrado", núm. 33 (agost 1948), p. 327-330.
 26. "La proyección o perspectiva isométrica en el dibujo industrial", núm. 37 (gener 1949), p. 1-11; "La proyección central simplificada para su aplicación al dibujo industrial", núm. 43 (agost-setembre 1949), p. 303-308.
 27. ORTEGA, Joan (1990) "El Centro de Estudios y Asesoramiento Metalúrgico", *Catalònia*, núm. 19, p. 28-29. L'ATEEM va continuar existint, assumint les activitats d'estudi i investigació útils per al sector industrial metal·lúrgic, deixant per a la CEAM les iniciatives de caràcter més empresarial (formació de quadres, etc.). A la pràctica, el CEAM va actuar com l'autèntica patronal del sector. Vegeu MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere (1991) *Els industrials catalans durant el franquisme*, Vic, Eumo editorial (especialment l'apartat "Els industrials metal·lúrgics", p. 33-36).

Foment de les Arts Decoratives (FAD), un cicle de conferències de Metalisteria, amb la que va pronunciar Joan Vallvé sobre “Los metales y aleaciones utilizadas en metalisteria”. El 30 d’abril de 1954 apareixia la notícia que, en la seva qualitat de membre del CEAM, havia pronunciat una conferència a Sabadell, titulada “Los mandos intermedios y su papel en la productividad industrial”, en la qual condensava les principals idees dels cursos que havia explicat durant els anys anteriors en el marc dels diversos programes del CEAM. L’1 de desembre de 1954 s’informava de la dissertació de Vallvé al Col·legi Major Monterols, on en la seva qualitat de membre del CEAM havia pronunciat la conferència titulada “La productividad y la formación de los mandos”. La ressenya resumia àmpliament el contingut de la intervenció de Vallvé.

D’altra banda, Vallvé²⁸ va començar a participar a la Junta Directiva de l’Associació d’Enginyers Industrials el 1942, quan el trobem presidint la secció tècnica de Mecànica. Durant els anys següents seria vocal de l’Associació, secretari del Col·legi, i presidiria les dues entitats fins a la seva retirada voluntària l’any 1975.

6.- Vallvé, mecenes cultural. Fundació de l’Òmnium Cultural (1961)

Existeixen certes similituds en el comportament del catalanisme conservador davant les dues dictadures que han governat Espanya durant el segle XX. És generalment admesa la participació de la Lliga Regionalista a la trama civil que va preparar el cop de Miguel Primo de Rivera del 13 de setembre de 1923²⁹. El cop partia de l’acord entre l’autoritat regionalista (el govern de la Mancomunitat, dirigit per la Lliga) i l’autoritat militar (Capitania). Entre les primeres persones que van visitar al futur dictador l’endemà del cop hi havia el president de la Mancomunitat, Josep Puig i Cadafalch. La burgesia industrial catalana va veure amb satisfacció el nomenament de Martínez Anido (l’inventor de la “lei de fugues”) com a ministre de la Governació, que va iniciar una sistemàtica política de repressió contra el moviment obrer, especialment contra la CNT. Però encara que els seus interessos de classe estaven satisfets, la política anticatalanista del Directori militar va obrir molt aviat una fossa entre la Dictadura i la Lliga³⁰.

Pel que fa al cop militar organitzat per Emilio Mola el 1936, es reconeix generalment que la Lliga no va figurar

-
28. L’actuació de Vallvé a les juntes de l’Associació i del Col·legi s’estudia amb detall als articles redactats per Jordi Renom, Jaume Bassa i Joan Majó, que formen part d’aquesta mateixa publicació. Per a la història de les entitats professionals del enginyers industrials, vegeu CASTILLO, Alberto del; RIU, Manuel (1963) *Historia de la Asociación de Ingenieros Industriales de Barcelona (1863-1963)*, Barcelona, Asociación de Ingenieros Industriales de Barcelona; RIERA, Santiago (1987) *L’Associació i el Col·legi d’Enginyers Industrials de Catalunya, de la Dictadura a la Democràcia (1950-1987)*, Barcelona, Associació d’Enginyers Industrials de Catalunya; LUSA, Guillermo (2006) “Associació i Col·legi d’Enginyers”. A: MOLINERO, Carme *et al.* *Catalunya durant el franquisme. Diccionari*, Vic, Eumo editorial, p. 43-44.
29. Vegeu, per exemple, TUNÓN DE LARA, Manuel (1992) *Poder y sociedad en España, 1900-1931*, Madrid, Espasa Calpe; BALCELLS, Albert (1974) *Cataluña contemporánea II (1900-1936)*, Madrid, Siglo XXI; IZARD, Miquel; RIQUER, Borja de (1983) *Conèixer la Història de Catalunya. Del segle XIX fins a 1931*, Barcelona, Vicens Vives; CARR, Raymond (1992) *Espanya, 1808-1975*, Barcelona, Ariel.
30. TERMES, Josep (1987) *De la Revolució de Setembre a la fi de la guerra civil, 1868-1939*, vol. VI de VILAR, Pierre (dir.) *Història de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62 (especialment p. 310-315).

entre els seus ordidors³¹, però que davant el desenvolupament dels esdeveniments que van tenir lloc a Catalunya després de la derrota dels alçats (col·lectivitzacions, inicis de revolució social, etc.) ben aviat es va pronunciar a favor dels militars revoltats. A mitjans de setembre, Cambó demanava als militants de la Lliga que enviessin diners a Franco; ell mateix havia donat exemple, lliurant, a primers d'agost, 10.000 lliures esterlines al representant a París dels militars rebels. Del 22 d'octubre de 1936 és la signatura de Cambó en un document subscrit per la major part dels prohoms de la Lliga, en què manifestaven el seu suport als militars revoltats³². La resta del suport de Cambó i dels seus homes al bàndol franquista durant la guerra és ben coneguda, en particular la creació i finançament d'una oficina de premsa a París al servei dels revoltats, així com la creació d'una emissora de ràdio ("Radio Verdad-Ràdio Veritat") que emetia propaganda franquista des de Roma i el muntatge i manteniment econòmic del Servicio de Información de la Frontera del Norte de España (SIFNE), que era una xarxa d'informadors de la cinquena columna que van col·laborar decisivament als bombardejos sobre Catalunya de l'aviació feixista italiana. El catalanisme conservador, encarnat

per la Lliga Catalana, va ser doncs un dels vencedors de la guerra civil, i per tant va contribuir a administrar el botí de la Victòria³³. La recuperació de béns, propietats, i de l'hegemonia social va tenir com a contrapartida el pagament d'un enorme peatge ideològic, exemplificat en el famós article "La falsa ruta", de Ferran Valls Taberner³⁴, en què aquest qualificat representant de l'esmentat grup polític-social abjurava del catalanisme i acceptava la liquidació de l'autonomia i el final de les institucions polítiques i culturals del país. També van ser molt significatius els escrits de Josep Maria Tallada i Paulí, enginyer industrial i eminent economista, que havia estat diputat de la Lliga al Parlament de Catalunya. Tallada va escriure a *La Vanguardia* del 8 de març de 1939 un article titulat "Revisión de conductas. La inconsciencia de la burguesía", prosseguit per una sèrie de tarannà semblant³⁵, en els quals arribava a acusar el catalanisme de "haber abierto las puertas a la revolución".

Els intents de recuperació de les entitats i iniciatives de promoció de la cultura catalana van tenir lloc ja els primers anys de la dura postguerra³⁶. El 1942 reprenia les seves activitats a la clandestinitat l'Institut d'Estudis Catalans, animat per Ramon Aramon, i es reinstaurava Amics de la

31. MOLAS, Isidre (1972) *Lliga Catalana. Un estudi d'estasiologia*, 2 vols., Barcelona, Edicions 62.

32. Vegeu el document, la relació de signants i les circumstàncies en què va ser redactat a RIQUER, Borja de (1991) "Un document excepcional: la declaració de suport als militars sublevats el 1936 d'un centenar de catalans". A: *Miscel·lània d'homenatge a Josep Benet*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 497-516. Vegeu també RIQUER, Borja de (2012) "Joan Ventosa i Calvell, l'home de la Lliga Catalana a Burgos. Les relacions dels catalanistes conservadors amb els militars rebels durant la Guerra Civil", *Segle XX. Revista catalana d'història*, núm. 5, p. 37-61.

33. Els falangistes i carlins catalans no eren prou nombrosos com per a ocupar tots els càrrecs de les administracions central, provincial i municipal, de manera que el nou règim va incorporar a la seva estructura molts dels quadres (de tots els nivells) proporcionats pel catalanisme conservador. Vegeu MARÍN, Martí (2006) *Història del franquisme a Catalunya*, Vic, Eumo editorial.

34. Aquest article fonamental de tan destacat dirigent de la Lliga pot llegir-se en l'exemplar de *La Vanguardia* del dia 15-02-1939, que conté la seva frase més estudiada i citada: "Cataluña ha seguido una falsa ruta y ha llegado en gran parte a ser víctima de su propio extravío. Esta falsa ruta ha sido el nacionalismo catalanista". Vegeu VILANOVA I VILA-ABADAL, Francesc (1996) "1939: la 'falsa ruta' de los regionalistas catalanes", *Espacio, Tiempo y Forma*, t. 9, p. 189-205.

35. Els articles de Tallada en aquesta mateixa línia van anar sortint al diari esmentat al llarg de la primavera de 1939. Estan descrits i analitzats a LO CASCIO, Paola (2018) "Josep Maria Tallada en las páginas de *La Vanguardia Española* (1939-1946)", *Barcelona Quaderns d'Història*, núm. 25, p. 231-241. També els estudia VILANOVA I VILA-ABADAL (1996).

36. Per descomptat que els partits polítics antifranquistes clandestins tenien com a prioritat la lluita contra la dictadura i

poesia, impulsat per Josep Palau i Fabre i Maurici Serrahima, entre d'altres. Als anys següents es posaran en marxa editorials que publicaven en català, certàmens poètics, etc.³⁷.

El 17 de novembre de 1954 sol assenyalar-se com la data significativa del viratge estratègic de la gran burgesia catalana en la seva política nacional. Aquest dia, una comissió representativa d'aquest sector es va presentar al govern civil de Barcelona per plantejar una sèrie de reivindicacions i per exigir llibertat d'expressió a fi de poder-ne fer propaganda públicament. Demanaven informació sobre els projectes econòmics a realitzar, la finalització de les restriccions elèctriques, la millora de la xarxa ferroviària i dels accessos a Barcelona per carretera, la simplificació del sistema fiscal i l'eliminació de les traves administratives que regulaven el comerç interior i exterior. D'aquesta manera, aquest grup social aspirava a constituir-se en grup de pressió, amb la pretensió de fer-se amb la "bandera nacional", simultaniejant aquesta posició amb la seva fidelitat al franquisme³⁸. Dos dies després, l'editorial de *La Vanguardia* —titulat "Barcelona expone sus aspiraciones"— explicava als seus lectors quines eren les principals peticions, i

assenyalava que el governador, Felipe Acedo Colunga, s'havia ofert "a transmitir las peticiones a los señores ministros correspondientes". Durant els anys següents aquest "catalanisme franquista" mostraria la seva esterilitat i les seves insuficiències enfront de l'amplitud que anava aconseguint el sentiment nacional al moviment de masses antifranquista.

Un salt qualitatiu dins del procés de recuperació de la cultura catalana es produiria l'11 de juliol de 1961: aquell dia Lluís Carulla i Canals, Joan B. Cendrós i Carbonell, Fèlix Millet i Maristany, Pau Riera i Sala i Joan Vallvé i Creus signaven l'acta de constitució de l'Òmnium Cultural³⁹. Tenien en comú ser empresaris, i alguns d'ells havien format part dels anomenats "catalans de Burgos", és a dir, del grup social que s'havia sumat activament al bàndol revoltat el 1936.

Què pretenia aquesta nova entitat? En un dels seus escrits de promoció, els promotors deien que eren "un grup d'industrials i comerciants que no negligeixen, en mig de llur treball, una viva preocupació per les coses de l'esperit, de cara a la vida col·lectiva del nostre poble". L'Òmnium va iniciar una política generosa de subvencions a tot

la consecució d'un sistema democràtic, en el qual estiguessin garantides les llibertats i els drets de la ciutadania. D'ara endavant posarem la nostra atenció en les iniciatives sorgides d'entre els vencedors de la guerra civil.

37. Malgrat el seu to hagiogràfic, un resum acceptable de les activitats de recuperació de la cultura catalana es pot veure a la *Nadala* de 2002 (editada per la Fundació Carulla), titulada *Cultura catalana i franquisme*, amb articles de Josep M. Ainaud de Lasarte, Albert Manent, Joan Triadú i altres, i amb una cronologia succinta dels fets més rellevants, confeccionada per Miquel Costabella. Des del punt de vista de l'esquerra, una anàlisi més política de la situació es pot veure a ROIG, Joan [pseudònim de Francesc Vicens] (1966) "Veinticinco años de movimiento nacional en Cataluña". A: *Horizonte español 1966*, vol. II, número extraordinari de *Cuadernos de Ruedo Ibérico*, vol. II, p. 117-130. Roig esmenta el fet, llavors poc conegut, que "los primeros textos en lengua catalana aparecieron en 1942: fueron las hojas y la propaganda clandestina del Partit Socialista Unificat de Catalunya".
38. Formaven part d'aquesta comissió, entre d'altres, Miquel Mateu (Fomento del Trabajo Nacional), el marquès de Villalonga (Instituto Agrícola Catalán de San Isidro), Fèlix Escales (Cámara de Comercio y Navegación), Ramon Par (Cámara de Industria), el vescomte de Güell, i Pere Gual Villalbí (exsecretari de Foment, que després seria ministre de Franco). Recollit per ROIG (1996), p. 130.
39. Una breu semblança biogràfica dels cinc es pot veure a TRIADÚ I FONT, Joan (2002) "Apunt sobre Òmnium Cultural"; *Cultura catalana i franquisme, Nadala* de la Fundació Carulla, p. 48-57. La mateixa entitat va editar uns anys més tard un opuscle biogràfic titulat *Els fundadors d'Òmnium Cultural* (Barcelona, s. f.). Existeixen també estudis monogràfics sobre alguns d'ells. Vegeu SINCA, Genís (2017) *El cavaller Floïd*, Barcelona, Proa Edicions; CABANA

tipus d'activitats culturals, publicacions i edicions en català, i va posar en marxa una àmplia xarxa d'ensenyament del català i de formació dels seus professors.

Però des d'un principi, les seves activitats van ser criticades per altres sectors del catalanisme, que denunciaven les seves ànsies per exercir el control sobre l'orientació de la cultura catalana i intervenir en la direcció de totes les seves activitats. Especialment significativa va ser l'extrema hostilitat del president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas, envers la nova entitat, de la qual va arribar a dir que “tenia la missió real de buidar les activitats catalanistes del contingut antifranquista”, és a dir “arrabassar a l'oposició antifranquista la defensa de la llengua i la cultura”⁴⁰. Tarradellas arribava a insinuar que alguns dels empresaris que impulsaven la nova entitat podrien haver-se beneficiat de l'acció de la “Comisión de Incorporación Industrial y Mercantil”, creada pel franquisme el 1938 amb l'objectiu de retornar als seus antics propietaris les fàbriques confiscades durant els processos de col·lectivització que van tenir lloc a l'Espanya republicana durant la guerra civil⁴¹. És evident que una part dels recels de Tarradellas respecte a la irrupció d'Òmnium Cultural obeïa als desitjos del

president exiliat de concentrar tota l'activitat resistent del catalanisme entorn de la seva pròpia persona i de la institució que representava. Però alguns dels seus recels no deixaven de tenir el seu fonament, com el fet del seu temor perquè la lluita per la defensa de la cultura catalana estigués encapçalada per uns sectors socials (la gran burgesia, l'església ...) que no podien conciliar cap simpatia entre la classe obrera i el poble⁴².

Tampoc l'esquerra política va rebre positivament la creació d'Òmnium Cultural. Un editorial de *Nous Horitzons*⁴³, revista teòrica del PSUC editada a Mèxic, però redactada en la seva major part per persones residents a Catalunya, denunciava la creació d'Òmnium Cultural, realitzada “preferentment per elements de l'oligarquia catalana no compromesos obertament en la col·laboració amb la dictadura, amb la finalitat aparent de fomentar el desenvolupament de la cultura vernacle, però amb la missió real de buidar les activitats catalanistes del contingut antifranquista de què estaven i estan impregnades, per tal de posar-les al servei dels objectius anticatalans i reaccionaris de la nostra gran burgesia”. Un dels arguments de més pes d'aquesta apreciació del PSUC era la carta que havia adreçat el bisbe de

I VANCELLS, Francesc (2000) “Lluís Carulla i Canals”, a TORRES (dir.) (2000); MANENT, Albert (2003) *Fèlix Millet i Maristany. Líder cristià, financer, mecenes catalanista*, Barcelona, Proa Edicions.

40. Vegeu BENET, Josep (1992) *El president Tarradellas en els seus textos (1954-1988)*, Barcelona, Biblioteca Universal Empúries; SANTACANA, Carles (2015) *Josep Tarradellas. L'exili 2 (1954-1977)*, Barcelona, Edicions DAU. La carta més severa de Tarradellas (1968) contra els fundadors d'Òmnium es pot veure en un document que es troba digitalitzat a la xarxa: BADIA-HOMS, Joan (2005) “Relació del Dr. Josep Alsina i Bofill amb el president Tarradellas”, *Estudis del Baix Empordà*, núm. 24, p. 239-266. En el seu escrit Tarradellas critica “l'acció essencialment política que, principalment des de fa dos anys, realitza aquesta entitat, contrària a la unitat dels catalans i portada a cap amb un esperit de guerra civil”.
41. La declaració d'objectius d'aquesta Comissió es pot veure al BOE del 6 de maig de 1938. Vegeu un estudi detallat de les activitats de devolució efectuades a ARACIL, Rafael *et al* (1999) *Empresaris de la postguerra. La Comisión de Incorporación Industrial y Mercantil núm. 2, 1938-1942*, Barcelona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació.
42. “En la meua ja llarga vida política mai havia trobat dirigents com els d'aquesta entitat que fossin tan inconscients del dany que a la llarga causaran a Catalunya. Es creuen que poden tornar en aquell temps de començaments de segle fins a l'any 1939, que dissortadament la nostra classe obrera veia en la bandera i en la cultura catalana l'instrument de la burgesia i de l'Església contra els seus drets i les seves necessitats”. Carta de Tarradellas a Ramon Sugranyes de Franch (21-04-1965), reproduïda a SANTACANA (2015), p. 271.
43. “Contra el fals catalanisme, llibertats democràtiques”, *Nous Horitzons*, núm. 7 (primer trimestre 1966), p. 3-4.

la Seu d'Urgell al ministre d'Informació i Turisme, Fraga Iribarne, en què explicava que havia rebut la visita d'“unos buenos católicos barceloneses, acompañados y presentados por Félix Millet, que profesan un gran amor a su lengua materna, que se mueven principalmente por sentimientos de orden espiritual y que no quisieran ver de nuevo en manos de los enemigos de nuestra fe y de nuestra Patria su querida lengua materna, esgrimida otra vez como arma fratricida, en vez de emplearla en la gigantesca tarea del bien común de los españoles”⁴⁴.

Però la nova entitat no ho va tenir fàcil amb els governants del règim, ja que el 1963 la seva seu va ser clausurada i les seves activitats prohibides, encara que van seguir realitzant-se a la clandestinitat, la més sonada de les quals la campanya pel reconeixement i l'ús del català a l'ensenyament i als mitjans de comunicació. Per compensar el tancament de l'entitat a Espanya, l'any següent es creava a París *Omniium Culturel*, i s'instal·lava en un cèntric i luxós pis, cosa que desencadenà l'hostilitat de Josep Tarradellas.

Omniium Cultural seria definitivament legalitzat el 1967, i es van obrir delegacions a tot Catalunya. La campanya d'implantació es va veure reforçada amb la creació de diversos premis literaris, seguint l'estela del Premi Sant Jordi de novel·la, instaurat pels cinc fundadors un any abans de la creació d'Omniium. El 1969 es posaria en marxa el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, més tard el Premi Mercè Rodoreda de contes i narracions (amb aquest nom des del

1998), continuador del Premi Víctor Català atorgat per primera vegada el 1953. Però la tasca més important desenvolupada per *Omniium Cultural* va tenir lloc a l'àmbit de l'ensenyament del català. La seva Comissió Delegada d'Ensenyament (CDE), juntament amb la Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC), creada el mateix any 1961 en col·laboració amb la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va posar en marxa classes de català i de formació del professorat. En un començament, les xifres dels resultats van ser modestes, però creixents. Al cap dels seus primers dos anys d'existència, s'havien diplomats setanta-set professors per tot Catalunya. El curs 1962-1963 prop de noranta entitats de Barcelona oferien cursos per a adults (també a vint-i-set altres poblacions), i en unes poques escoles de la capital es començà la docència de l'idioma⁴⁵.

La resta de la trajectòria d'aquesta entitat cultural, fins arribar a l'actual exercici d'una activitat política de primera línia, és ben coneguda⁴⁶.

7.- Últims anys

Vallvé, que va exercir com a vicesecretari entre 1961 i 1967, va ser nomenat vicepresident d'Omniium el 1967, quan a la mort de Fèlix Millet el va succeir Pau Riera a la presidència. Durant els anys següents, i fins que va abandonar el deganat del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, Vallvé va anar simultaniejant els seus càrrecs a les entitats d'enginyeria amb la seva activitat a *Omniium*. Va ser al març de 1978,

44. La carta del bisbe (amb data 10 de setembre de 1964) es pot llegir a l'esmentat número de *Nous Horitzons*, p. 56.

45. Dades extretes d'ARENAS, Joaquim (2002) “L'idioma après malgrat tot”, *Cultura catalana i franquisme, Nadala de la Fundació Carulla*, p. 34-47.

46. Vegeu FAULÍ, Josep (2005) *Els primers 40 anys d'Omniium Cultural*, Barcelona, Edicions Proa.

47. Les activitats de Vallvé durant aquest últim període de la seva vida estan extensament relacionades al text de Joan

després que Vallvé deixés els seus càrrecs al Col·legi, quan va assumir la presidència d'Òmnium, que va ostentar fins el 1984⁴⁷. Durant l'estiu de 1977, la Junta d'Òmnium va visitar Tarradellas al seu exili de Saint-Martin-le-Beau, amb la idea d'esborrar els últims vestigis de la polèmica sorgida amb ocasió de la creació d'Òmnium, i clarificar els àmbits d'actuació. Dos anys després, quan Vallvé presidia l'entitat, la Junta va visitar Tarradellas al Palau de la Generalitat, amb l'objectiu de fer més estreta la col·laboració d'Òmnium amb la Generalitat restaurada. També durant la presidència de Vallvé es va accentuar la participació d'Òmnium a les nombroses campanyes cíviques de defensa i promoció de la cultura catalana, com ara la Crida a la Solidaritat en defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació catalanes, la campanya contra la Llei Orgànica d'Harmonització del Procés Autonòmic (LOAPA) i la petició perquè li fos atorgat el Premi Nobel de Literatura a Salvador Espriu.

No es van consumir totes les energies de Vallvé en aquestes activitats. Des del 1964 formava part de la Junta de l'Orfeó Català, on va exercir el càrrec de comptador fins el 1966. Dos anys més tard esdevenia president del Secretariat d'Orfeons de Catalunya (SOC), institució creada el 1960 i presidida inicialment per Fèlix Millet i Maristany. Vallvé va romandre a la presidència del SOC fins el 1982, quan l'entitat es va transformar en la Federació Catalana d'Entitats Corals. Finalment, Vallvé va

presidir des del 1977 fins a la seva mort, una entitat –OBINSO (Obra d'Integració Social)– dedicada a acollir i ajudar expressidaris, persones marginades i afectades per la droga.

L'any 1985 tindria dues cares per a Vallvé. D'una banda, la Generalitat li concediria la Creu de Sant Jordi. De l'altra, va ser l'any de la suspensió de pagaments del conglomerat que incloïa l'empresa familiar, Metales y Platería Ribera. Tot i que la Generalitat, mitjançant el Departament d'Indústria i Energia, va contreure el compromís moral de tutelar la gestió de l'empresa, no va poder evitar la seva liquidació⁴⁸.

Gairebé al final de la seva vida, Vallvé va accentuar públicament el seu compromís polític. A les eleccions al Parlament Europeu celebrades el 1987, Vallvé va formar part de la candidatura de Convergència i Unió, en un lloc simbòlic d'honor (al final de la llista), juntament amb Moisès Broggi, Josep A. Duran i Lleida i Miquel Roca i Junyent.

Joan Vallvé i Creus va morir el 18 de març de 1988. De caràcter ferm, però tolerant i dialogant, Vallvé va deixar un bon record en tots els àmbits i grups socials en els quals va desenvolupar les seves activitats plurals (empresaris del metall, enginyers industrials, activistes de la cultura catalana, orfeonistes, entitats cristianes...).

Vallvé i Ribera que forma part de la present publicació. Aquí ens limitem simplement a enumerar aquestes variades activitats.

48. La crisi del sector metal·lúrgic espanyol de la dècada dels anys 1980 (incloent-hi la fallida de Metales y Platería Ribera) està estudiada a PASCUAL DOMÈNECH, Pere (2008) "La industria del cobre en España. II. De 1976 a 2005", *Revista de Historia Industrial*, núm. 38, p. 115-159.

Joan Vallvé i Creus al front de les nostres institucions professionals

Jordi Renom

El context a l'entorn de l'Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya en el període de Joan Vallvé

L'Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona neix el 1863, dos anys més tard que sortissin els primers titulats dels estudis d'enginyeria industrial a l'Escola de Barcelona i perdura fins els nostres dies com a Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya.

Durant la guerra civil va seguir existint com a Agrupación de Barcelona de la Asociación Nacional de Ingenieros Industriales, ANII. El març de 1942 entra de president Francisco Luis Riviere Manén que la presidiria fins 1952.

L'Associació Nacional d'Enginyers Industrials va reclamar el 1946 la fi de la intervenció de l'Estat en la indústria. En les Jornades d'Enginyeria Industrial que van tenir lloc a Barcelona el 1948 i, com ja s'ha dit, en Joan Vallvé en va ser una figura cabdal en l'organització de les mateixes; els enginyers de tot Espanya van criticar la ineficiència de la indústria espanyola amb tota la virulència permesa en l'època, assenyalant com a culpables a la baixa productivitat, a la descoordinació del capital i, especialment, a la intervenció de l'Estat, que es qualificava de pertorbadora.

A l'abril de 1949 va aparèixer el decret que creava els Col·legis d'Enginyers In-

dustrials, entitats de caràcter oficial, depenents del Ministeri d'Indústria i Comerç. La col·legiació va passar a ser obligatòria per poder exercir la professió. Els col·legis es sostenien econòmicament gràcies a les quotes dels seus membres i per les tarifes que cobraven a qui —per obligació legal— havien de visar els seus projectes.

Les finalitats d'aquestes noves entitats se solapaven, en gran part, amb les de les associacions creades al segle XIX, però els enginyers de Barcelona van acordar mantenir l'existència de la veterana Associació, que se seguiria ocupant de les qüestions culturals, socials i científiques, deixant pel Col·legi les funcions assistencials i de defensa professional. L'Associació que tenia personalitat jurídica mantindria el patrimoni de l'edifici de Via Laietana de Barcelona. El novembre de 1950 es va constituir la primera Junta de Govern del Col·legi, presidida per Manuel García Madurell, que des de 1952 i fins al 1966 també va presidir l'Associació. El secretari d'aquesta primera Junta del Col·legi era Joan Vallvé. Ho seguiria sent el 1957.

En l'escenari del final de la dictadura en una Espanya, que havia fet una industrialització tardana, i una Catalunya amb el sector tèxtil envellit i el final de l'expansió dels sectors químics, arts gràfiques i siderúrgia, l'any 1967 es manifesten els primers símptomes d'in-

quietud davant la impossibilitat que la indústria pugui absorbir l'elevat nombre d'enginyers que surten de les escoles, un fet que s'agreuja els anys següents en coincidir les primeres promocions del Pla 1964 amb les del Pla 1957, que, com que implicava més durada de la carrera, encara no s'havia extingit.

Es genera un corrent autocrític en el si de l'Associació i del Col·legi que va decidir a la Comissió d'Organització Interior estudiar l'actuació d'ambdues institucions i elaborar un informe en el que s'extreuen les següents conclusions:

- a. malgrat l'existència del Col·legi, cal mantenir l'Associació;
- b. es considera necessària l'existència de dues Juntes amb alguns elements comuns i actuant sincrònicament;
- c. el president de l'Associació serà vice-degà del Col·legi i recíprocament per tal d'assolir una més efectiva col·laboració;
- d. la defensa professional s'ha de basar en l'acció i la iniciativa: la protesta indiscriminada no és més que una defensa precària;
- e. l'enginyer ha de ser un professional amb amplis coneixements culturals, humanístics, socials, polítics i jurídics, avui per avui deficients; és l'Associació qui els hi ha de proporcionar;
- f. cal procurar i aconseguir que l'Associació tingui un pes real en la Societat;
- g. el butlletí ha de ser un òrgan de crítica i contrast d'opinions.

Durant aquests anys té lloc la creació d'un centre, el primer d'Espanya, dedicat al reciclatge d'enginyers: es tracta del Centre de Perfeccionament de l'Enginyer, CPE, (abans CPI) per acord de la Junta de 31 de maig de 1968.

Es creen també noves comissions, com la de Relacions Públiques per resoldre

conflictes i incrementar la influència i la comunicació amb les Administracions i autoritats de l'època, la Comissió d'Urbanisme, que sorgeix l'any 1969, la comissió d'Afers Sociolaborals que es va transformar en la de Presidència i Promoció, i que va dur a terme un estudi-enquesta sobre la professió a Catalunya amb la finalitat de conèixer la situació professional dels col·legiats, i també la Comissió d'Investigació Operativa, que més tard es va transformar en la Comissió tècnica de Gestió Empresarial i la Comissió tècnica d'Ensenyament. Però la Comissió que va tenir més pes fou la de Comunicació Humana i Ecologia.

En aquests anys també es va crear la Cooperativa de Consum paral·lelament a l'autorització per a l'establiment d'una Caixa Cooperativa de Crèdit i Estalvi.

A començaments de 1971 es va fer una enquesta a Catalunya entre els enginyers industrials en la qual es demanaven no tant sols qüestions professionals sinó també sociològiques, polítiques i socials. Fruit d'un seriós estudi fet sobre l'enquesta, el sociòleg J.A. Marcos escriu el llibre "Los ingenieros entre el pasado i futuro" que Santiago Riera i Tuberols qualifica com la millor publicació de l'Associació i del Col·legi al llarg de la seva història. A mitjans de 1972 l'estudi estava preparat per publicar però l'Administració en va retardar l'aparició pública.

El Director General de Cultura Popular, Ricardo de la Cierva, en resposta a les pressions de les nostres institucions per tal que la censura permetés la publicació, confessa després de llegir el document "que mi reacció oscila entre el estupor y la indignación" considerant que s'havia manipulat l'enquesta "con un evidente desprecio a la verdad y una

falta de respeto a los miembros de una profesión tan prestigiosa". El dia 7 de març de 1974, Joan Vallvé, contestava al Director General i li explicava el disgust i la indignació que li havia produït la seva carta i li proposava parlar-ne personalment (veure la correspondència en annex adjunt). El 7 de maig Vallvé, no havent pogut realitzar el contacte personal proposat, demana de nou una entrevista personal per resoldre el conflicte definitivament. La carta de l'autor i la intervenció d'Alfonso Comin, en qualitat de director literari de Laia, van resultar decisives. I finalment es va poder publicar l'obra.

El sociòleg J.A. Marcos considerava que la professió d'enginyer es trobava en crisi a causa dels canvis tecnològics i socials que s'havia vist sotmesa Espanya i que calia enfrontar-s'hi mitjançant la reflexió personal i col·lectiva. Remarcava la pèrdua de posició social d'elit de l'enginyer industrial, una posició en la qual feia costat a l'empresa en la seva tasca de pont -apolític- entre aquesta i l'obrer i assenyalava la progressiva salarització de l'enginyer industrial a que han dut els canvis esmentats. Una salarització que significava proletarització.

L'any 1973 es considera l'any en que s'atura la industrialització dels seixanta, estroncada per la crisi energètica que marcarà l'economia europea en els anys a venir. Durant el període 1970-1973 el col·lectiu dels enginyers industrials pren consciència del seu pes potencial en la societat del moment, una societat que contempla un pas històric decisiu.

Això genera un sentit autocrític que es fa palès especialment en la Comissió Mixta que replanteja per enèsim cop el problema de la divisió de funcions entre Associació i Col·legi. S'arribarà de nou a una solució coneguda: la realitat ineludible

de la coexistència d'ambdues institucions, entesa en el sentit que molts dels assumptes tractats per una o l'altra pertanyen en realitat al col·lectiu, es a dir, a ambdues. En realitat allò que referma els lligams existents entre l'Associació i el Col·legi és el fet que el 1971 fos elegit el degà del Col·legi Joan Vallvé com a President de l'Associació, tot reunint d'aquesta manera, en la seva persona, els càrrecs més importants d'ambdues institucions.

El 1974 i 1975 en el marc d'aquets esdeveniments polítics a Espanya, el Col·legi i l'Associació entraven en una nova etapa de politització. La Junta de Govern del Col·legi ratificava la seva oposició a la pena de mort de Puig Antich, al projecte de llei de col·legis professionals, així com l'oposició de Col·legi i Associació al Pla Comarcal.

L'Associació i el Col·legi són conscients en aquest 1974 que no sols cal lluitar en el camp social, polític i ciutadà, sinó que cal atendre també l'organització interna per poder-se enfrontar als nous temps, en els quals el perfeccionament de l'enginyer serà un factor imprescindible per la democratització i millora de la societat. Així la Junta Directiva de l'Associació donava llum verda a la Comissió tècnica de l'Ensenyament per l'elaboració de plans d'estudi alternatius per a una millor formació de l'enginyer industrial, comissió que es va integrar en el si de la de Doctorat i Relacions amb les Escoles. L'Associació organitzà també el 1974 el VI Congrés Internacional de la Federació Europea d'Associacions Nacionals d'Enginyeria (FEANI) que va servir per projectar internacionalment l'Associació.

Aquests anys són també de revitalització de les delegacions de Girona i Tarragona, especialment d'aquesta darrera.

Vallvé va abandonar el deganat tot creient que havia de donar pas als companys més joves i per aquest motiu va enviar un escrit a tots els col·legiats (veure'n còpia de l'escrit en annex adjunt) en la qual exposava el seu criteri segons el qual feia molt de temps que era degà i que com segons els estatuts li correspo-

nia ser-ho fins a 1977, preferia dimitir per tal de que la Junta pogués trobar el seu successor amb calma. Interinament passà a exercir el deganat el vice-degà Joan Majó, que ho era des de 1969, i que posteriorment seria elegit per al càrrec a les primeres eleccions democràtiques, el novembre de 1975.

Rafael Termes Carreró, Joan Vallvé Creus i Jordi Parés Grahit, a les "Jornades de Política Industrial i Energètica" organitzades per l'Associació/Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya en col·laboració amb el Departament d'Indústria i Energia de la Generalitat

Si fins el moment, les candidatures per optar a les eleccions al Col·legi i a l'Associació es formaven a partir de les anteriors Juntes per cooptació de les persones que ja participaven com a vocals i en les comissions sense concurrència de candidatures en oposició, aquesta presa de posició inequívoca a favor de les llibertats democràtiques no va deixar de produir inquietuds en un col·lectiu tan heterogeni com el dels enginyers industrials, que acabarien cristallitzant en l'enfrontament electoral de novembre de 1976. Sota la bandera de l'apoliticisme es va constituir una "Candidatura Professional" que es va enfrontar a la "Candidatura Democràtica i de Renovació Professional", denominació adoptada per l'ampli col·lectiu que havia dirigit durant els últims temps la renovació de les dues entitats professionals, i en les que les opinions polítiques recollien la més gran pluralitat.

És en aquesta etapa que Joan Vallvé seria una figura clau en la gestió del procés d'obertura de l'Associació i el Col·legi, tant de portes endins com enfora amb la intervenció en els problemes cívics i polítics de les darreries del franquisme, apostant fermament pel compromís democràtic de les dues entitats. No obstant, Joan Vallvé va continuar com a president de l'Associació fins a les esmentades eleccions, en les que seria elegit president Jaume Bassa.

Joan Vallvé va estar nou anys al front del Col·legi i quatre de l'Associació, durant els quals fou exemple d'honestedat i valentia i es va guanyar l'estima i el respecte de la col·lectivitat.

La Caixa d'Enginyers

Caixa d'Enginyers neix l'any 1967 a Via Laietana de Barcelona, iniciativa de dues entitats que en aquells moments, com ara, vetllaven pels interessos dels enginyers industrials de Catalunya, l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya i el Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, organitzacions que aplegaven conjuntament uns 3.000 associats.

Com ja s'ha esmentat l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, és una entitat privada centenària que dona les seves primeres passes al carrer Escudellers de Barcelona.

La iniciativa capdavantera del Col·legi de Metges de formar una cooperativa de crèdit de caràcter professional, va atraure l'atenció dels enginyers industrials per traslladar la idea al seu col·lectiu professional. Així, en el transcurs d'una Junta de Govern del Col·legi, presidit el 1966 per Manuel Garcia Madurell, es va plantejar aquesta possibilitat.

Una comissió interinstitucional Col·legi / Associació va començar a treballar per estudiar la idea de la cooperativa de crèdit i fer una proposta concreta. Com a representants del col·legi figuraven Fernando Espiau i Ramón Alemany. Per part de l'Associació contaven Josep Ros i Isabel de Portugal Trabal.

Després de constituir-se la Cooperativa de Consum dels enginyers, el 2 de juny, els membres de les juntes del Col·legi i l'Associació van ser els primers de donar el seu vot de confiança a la Caixa, i també van ser els primers que van fer una aportació econòmica.

Joan Vallvé i Creus encapçala la llista dels primers socis. Juntament amb els

estatuts de la Cooperativa es va aprovar la Junta rectora presidida per Fernando Espiau Seoane, de la qual Joan Vallvé i Creus, degà del Col·legi i Josep Ma Ardevol, president de l'Associació en van ser vocals.

El nom oficial de la Caixa era "Caja de Credito y Ahorro para la Coperativa del Colegio Oficial de Ingenieros Industriales de Cataluña".

Un cop constituïda, el 29 de setembre de 1967, estableix la seva seu social en un petit local de 24 metres quadrats al primer pis del numero 39 de Via Laietana cedit per l'Associació.

El 1969 es va fer el trasllat i ampliació de les instal·lacions a un nou local del mateix edifici, però amb entrada al número 1 del carrer Joaquim Pou. En aquest període, seguint les indicacions del president de l'Associació, Josep Ma Ardevol, va endegar el Centre de Perfeccionament de l'Enginyer, CPI. Caixa d'Enginyers, d'acord amb el Col·legi, varen posar en marxa el "crèdit d'honor", préstecs personals per a pagar els cursos del CPI, ja fossin drets d'inscripció, com despeses de viatge o bé ingressos no percebuts durant els períodes d'aprenentatge.

El 31 de desembre de 1971, en Junta Extraordinària, va ser elegit Marcel·lí Curell president de l'entitat. Joan Vallvé i Creus figurava, juntament amb la resta de càrrecs, com a vocal.

L'assemblea general extraordinària de 10 de desembre de 1975 va anomenar president a Carles Belil. Joan Vallvé va seguir com a vocal en la nova Junta.

El 1976, poc després de la mort del dictador Franco, Col·legi i Associació viuen una etapa d'expansió, i alhora, de com-

promís, s'assoleixen els 5.000 col·legiats i s'obre una delegació a Manresa. Joan Vallvé romandrà a la Junta Rectora de Caixa d'Enginyers fins el 1977.

La Mútua dels Enginyers

Essent Manuel Garcia Madurell president i degà d'ambdues institucions, l'1 de març de 1957 el Col·legi d'Enginyers Industrials envia una circular a tots els col·legiats en la qual els informava del projecte d'endegar una mutualitat pels enginyers industrials, perquè aquest col·lectiu quedava exclòs parcialment de les prestacions que la Seguretat Social cobria al Règim General.

L'acord de la Junta General de 4 de desembre de 1956 va aprovar estudiar les bases per la creació de la Mutualitat, amb la voluntat que comencés a funcionar a primers de l'any 1958. El projecte considerava que les despeses administratives serien reduïdes perquè correien a càrrec del Col·legi.

Així, en la Junta General de 10 de març de 1958 es va aprovar —per unanimitat— la constitució de la Mutualitat. A partir de l'any 58, la Mútua comença a funcionar amb una Junta Promotora integrada pels mateixos components de la Junta de Govern del Col·legi. Deu anys més tard les Juntes van acordar l'afiliació obligatòria a la Mútua de tots els Col·legiats.

El 1967 Manuel Garcia Madurell cessa com a degà del Col·legi i és nomenat degà, Joan Vallvé Creus. La presidència del Consell Rector de la Mútua es desvincula de les Juntes del Col·legi i Associació que anomenen un representant de les Institucions al Consell.

No som coneixedors que Joan Vallvé hagués ocupat cap càrrec en el Consell Rector de la Mútua, però sí que

queden testimonis de la seva estreta col·laboració amb els òrgans rectors de la Mútua: “En la meva presidència vaig anar seguint les idees de Joan Vallvé pare, aleshores degà del Col·legi. Vam tenir molt bona relació” manifestava més tard Francisco Javier Mora Mas que el 14 d’abril de 1967 assumia la presidència de la Mútua.

A principis de 1970, les dependències de la Mútua que estaven ubicades al quart pis on hi havia també les oficines del Col·legi i l’Associació, es traslladen al primer pis del mateix edifici de Via Laietana.

A tall de cloenda

Deixeu-me parafrasejar, a tall de cloenda, un paràgraf de l’escrit de Jaume Bassa que trobarem més endavant:

“A vegades les institucions tenen la sort de trobar l’home apropiat en el moment precís, i així va ser en el cas del Col·legi i l’Associació. A partir de 1967, Vallvé va ajudar de manera admirable a iniciar i continuar amb èxit la incorporació de les noves generacions d’enginyers a les tasques del Col·legi i a cercar solucions per a les noves problemàtiques professionals. Era ben vist a l’àmbit de l’empresariat català, obert al compromís democràtic i a la participació en els problemes cívics i polítics, i sensible als requeriments laborals i socials de les noves promocions”.

“Educar és, en el fons, cultivar a la vegada: el coneixement de les coses veres, la voluntat per les coses bones i la sensibilitat per les coses belles.”
Joan Vallvé i Creus

Testimonis personals

Joan Vallvé i Creus.

El meu pare i el meu degà

Joan Vallvé Ribera

Família i estudis

“Educar és, en el fons, cultivar a la vegada: el coneixement de les coses veres, la voluntat per les coses bones i la sensibilitat per les coses belles”. Joan Vallvé i Creus

Aquest és un dels pocs escrits que Joan Vallvé ens va deixar en una llibreta d'apunts personals que, després de la seva mort la seva vídua va recopilar, va fotocopiar i en va lliurar un exemplar als fills i familiars més propers. No va ser una persona de lletres, la seva passió eren els números i el càlcul, segurament per això va optar pels estudis d'enginyeria. No va deixar un treball literari escrit si deixem a part unes poesies que cada any dedicava a la seva esposa amb motiu del sant i de l'aniversari.

De tota manera li preocupava la correcció de l'escriptura especialment en llengua catalana. Li havia sentit explicar que durant els anys de la Generalitat i la República es podien fer els exàmens escrits a l'Escola d'Enginyers, indistintament en castellà o en català. “Érem pocs els que ho fèiem en català” em deia i alguna vegada al meu curs “penso que vaig ser jo sol”. Aquest fet obligava a fer una tasca complementària de diccionari i buscar els equivalents en català dels conceptes tècnics que figuraven als llibres, escrits en castellà. També insistia que no volia, de cap manera, posar entre cometes i

en castellà, aquelles paraules que en desconeixia l'equivalent en català.

Havia nascut a Barcelona el 12 d'abril de 1910 a l'aleshores carrer de Catalunya, avui carrer ciutat de Granada, del barri del Poble Nou de Sant Martí. Fou batejat a la catedral de Barcelona i foren padrins els seus avis Joan Vallvé i Domènec i Rosalia Pañella i Ferrer. El seu avi patern i el seu pare havien nascut a Porrera, al Priorat, on la família hi tenia algunes vinyes de propietat. Segurament la seva rendibilitat no era suficient per les necessitats de la família i ho complementaven amb treballs per altri. L'avi va tenir quatre fills: Josepa, Joan, el pare del nostre biografiat, Josep i Maria. Durant la primera meitat del segle XIX el negoci de la venda de vi va funcionar bé i n'ha quedat constància amb algunes millores a la casa que porten la data de 1861. La plaga de la fil·loxera que destruïa les vinyes i que havia començat al nord de França va anar baixant cap el sud, a una velocitat d'uns 20 quilometres cada any, va entrar també a la comarca del Priorat l'any 1893, el 27 de juny.

Joan Vallvé Domènec es va veure obligat a emigrar a Barcelona a buscar altres oportunitats econòmiques. Va treballar de peó a l'estació ferroviària de la Sagrera, allà hi havia un encarregat que era de Falset i col·locava els prioratins que li demanaven feina. Va morir al cap de pocs anys després d'haver sofert un accident

de treball. El seu fill, el pare del nostre biografiat, va arribar amb els seus pares a Barcelona després d'haver fet l'ensenyament primari a Porrera. Li agradava explicar que el mestre del poble li havia ensenyat a llegir i escriure, les quatre regles aritmètiques i a més unes bones nocions de música.

A Barcelona va estudiar comptabilitat i va exercir molts anys com a comptable a Vidrieria Vilella S.A. successora de Juan Vilella y Cia., una indústria de vidre bufat del Poble Nou i que la família propietària eren originaris de Reus. L'afició a la música la va mantenir tota la vida, li agradava l'òpera i va voler que el seu fill aprengués a tocar el piano. Aquesta afició a la música va anar aparellada amb una forta catalanitat, estimació al país i també al Barça. Tot ho va transmetre al seu fill. Es va casar amb Rosa Creus Pañella que vivia al Poble Nou i pertanyia a una família menestral que fabricaven productes de cuir: guarniments per als cavalls i més endavant també corretges de transmissió per a tallers i fàbriques. Era un negoci que funcionava bé i el propietari, Ignasi Creus, va deixar a cada filla una casa de pisos en propietat. A la de Rosa Creus, al carrer de Catalunya, és on va néixer Joan Vallvé i Creus.

Va fer els primers estudis a una escola ben coneguda al barri del Poble Nou, el "Colegio Barcelonés" que dirigia el senyor Benito Bonet, s'ha conservat una fotografia dels alumnes de l'any 1915, tenia 5 anys. Als nou anys va anar a l'Escola Pia de Santa Anna, a Mataró, com alumne intern. Allà va fer tot el batxillerat i va rebre la influència dels pares escolapis, sobretot pel que feia a religiositat i també d'amor a Catalunya. Un estiu va anar uns dies al col·legi de l'Escola Pia a Puigcerdà i un dia anaren d'excursió al Santuari de Núria a peu. Encara no s'havia acabat la construcció del cremallera.

Va conservar un bon record del col·legi de Mataró. Acabada la carrera i casat, assistia anyalment a la Diada de l'ex-alumne que tenia lloc un diumenge al matí a Mataró.

Dels estudis de batxillerat es conserven uns documents de qualificació del "Instituto General Técnico de Barcelona" que suposo que era un dels instituts de Barcelona on es devien examinar. Va obtenir les qualificacions de: "Sobresaliente con derecho a Matrícula de Honor" l'any 1921 per "Ingreso"; l'any 1923 per Aritmètica; l'any 1924 per Llatí i Geometria i l'any 1925 per Àlgebra, Trigonometria i Francès. El 17 de setembre de 1928 obté el "Titulo de Bachiller Universitario, sección Ciencias".

Acabat el batxillerat va manifestar la voluntat d'estudiar enginyeria industrial cosa que va sorprendre els seus pares que haurien preferit una carrera més coneguda, com metge o advocat. El 1929 va aprovar la convocatòria d'ingrés a l'Escola d'Enginyers, es va preparar a l'Acadèmia Guiu. Comentava que allà cada dia els posaven un conjunt de problemes que havien de resoldre a casa i l'endemà els comentaven.

Va fer els sis cursos a l'Escola d'Enginyers del carrer d'Urgell que precisament s'havia inaugurat el 1927, perquè fins aleshores els estudis d'enginyeria es feien al mateix edifici de la Universitat de Barcelona.

De la carrera s'han conservat els apunts d'un projecte de Tecnologia Mecànica que elaborava conjuntament amb dos companys de curs: n'Ignasi Carsi i en Jaume Carrera. Consistia en la instal·lació d'una fàbrica de farines per a una producció de 50 tones diàries.

El viatge de final de carrera el va fer durant l'estiu de 1935 i va ser a Europa Central. Un llibre de mapes publicat l'any 1933, "Hansa Welt Atlas", és el testimoni d'aquell viatge amb tren. De Barcelona

a Strasburg, Stuttgart, München, Viena, Bratislava, Praga, Berlin, Hamburg, Bremen, Essen, Aachen, Brussels, Paris i retorn a Barcelona. Un mapa d'Europa i diversos mapes de cada país assenyalen el recorregut del viatge. Probablement el desenvolupament industrial dels països del centre d'Europa va enlluernar aquells joves enginyers. Joan Vallvé havia estudiat francès al batxillerat, tenia bons coneixements d'anglès i una mica d'alemany. Ben segur que durant aquells anys hom pensava que la llengua de la tecnologia seguiria sent l'alemany. De la seva biblioteca es conserva una "Gramàtica sucinta de la Lengua Alemana de Julio Groos. 1886".

Primera feina i la guerra dels 3 anys

Quan va tornar de viatge de final de carrera va entrar a treballar a "Manufacturas Reunidas de la Industria Tèxtil" coneguda com a Can Vilà, al Poble Nou mateix. Suposo que es va oferir com feien els estudiants al acabar la carrera i hi va treballar fins el juliol de 1936.

Ell havia estat vocal de la delegació de la Lliga Regionalista a l'Escola d'Enginyers i va ser interventor en una mesa electoral a les eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933. Foren aquelles eleccions que la Lliga va enginyar-se una jugada que va comportar que no es fes una segona volta electoral (aquest fet es produïa si el candidat que treia més vots superava el percentatge del 40%). A la circumscripció electoral de Barcelona-Ciutat, la Comissió d'Acció Política de la Lliga va donar instruccions a tots els interventors i persones de confiança que abans de votar llegissin les normes que figuraven en un sobre tancat i secret. Allà es deia que a la papereta electoral de la candidatura de la Lliga tatxessin el nom del darrer candidat, i hi afegissin el de Lluís Companys. Aquesta acció de tatxar el nom

d'un candidat i afegir-ne un d'una altra llista s'anomena "panachage" i figurava a la reglamentació electoral de la República. El que va passar va ser que Companys va superar el 40 % de vots i per tant no hi hagué una segona volta electoral. Les candidatures d'esquerra anaven separades i comptaven unir-se a la segona volta però no va ser el cas. El muntatge ideat per impedir-ho es comentava que va ser obra personal d'en Cambó i es va fer amb una discreció i eficàcia total. En Joan Vallvé, interventor en una mesa, en fou testimoni.

El mes de juliol de 1936, passada la data del dia 19, em comentava que va anar a l'empresa on treballava i va parlar amb el Comitè que s'havia fet càrrec de la direcció de l'empresa col·lectivitzada doncs els propietaris havien fugit. Els va dir que ell com enginyer no tenia res a veure amb la propietat i li varen contestar que el Comitè tampoc tenien res en contra de ell perquè seguís treballant. De tota manera li varen dir que se l'havia vist molt pel Centre Catòlic i per tant preferien que no anés més a l'empresa a treballar.

Desconec que va fer els dies següents. Tinc entès que va sortir de Barcelona amb vaixell. Tenia el passaport en regla pel viatge de final de carrera que havia fet feia un any. Em sonen els noms de Gènova, Gibraltar i Sevilla. A aquesta ciutat va coincidir amb la família de la seva promesa, Mercè Ribera, que havien pogut sortir de Catalunya gràcies a les gestions d'un familiar membre d'Estat Català. De fet el propietari de "Metales y Plateria Ribera", Joaquim Ribera, es trobava a Alemanya la setmana del 19 de juliol i la seva casa, situada a la Rambla del Poble Nou, davant de la fàbrica, va ser assaltada per un grup de persones incontrolades. Per sort no hi van trobar cap familiar perquè els seus fills eren a la Floresta a una caseta d'estiueig però un

L'abat Escarré, Joan Vallvé i Creus i Joan Vallvé Ribera.

cunyat del propietari de Metales, Ignasi Rovira Estrada, que també hi treballava i es aquells dies era a Barcelona va intentar amagar-se però fou descobert i assassinat.

A primers d'agost passaven a França i d'allà a Sevilla, passant per Gènova i Cadis. A Sevilla van viure a casa del representant de Metales y Plateria d'Andalusia i de Sevilla va anar a l'acadèmia d'Enginyers de Burgos on s'incorporà com a tinent provisional. De la guerra va explicar als fills que va ser a transmissions, establien les línies de comunicació entre el front i el comandament i que com oficial duia pistola però no la va utilitzar mai ni va ser ferit tot i que va comentar que, un impacte de metralla es va produir molt a prop d'allà on ell era. També li vaig sentir comentar que sabia jugar bé a "bridge" i que més d'una vegada un militar de graduació, potser un coronel, el reclamava perquè hi anés a fer la partida: "Que venga ese catalán que sabe jugar al bridge" diu que deia. Va ser al front d'Extremadura i Catalunya.

Vida professional i compromís social

L'estiu de 1939 va tornar a Barcelona, entrà a treballar a "Metales y Plateria Ribera" i aquell mes d'octubre es casava amb Mercè Ribera. Tingueren quatre fills: Joan, Maria Àngels, Mercè i Joaquim.

També va començar a exercir com a professor auxiliar a l'Escola de Pèrits Industrials de Barcelona, on feia les classes de pràctiques d'Electrotècnia, de fet li agradava molt la docència i la va exercir durant un temps. Més endavant Joaquim Ribera, fundador i propietari de Metales y Plateria Ribera va demanar-li i segurament li va exigir, la plena dedicació com enginyer a l'empresa i per tant va haver de deixar la docència a l'Escola Industrial però de fet la docència privada la va seguir exercint molts anys a casa amb

els fills, ajudant-nos a resoldre problemes de matemàtiques i de física.

A l'empresa feia les funcions de director tècnic. Metales y Plateria Ribera SA era una empresa del sector metal·lúrgic que va començar per fabricar coberteries d'alumini, de ferro estanyat i també d'alpaca. La producció de l'alpaca es feia a partir de la fosa de l'aliatge: coure, zinc i níquel que es colava en llingotes rectangulars.

Posteriorment les plaques es laminaven en fred, es recoïen i es tornaven a laminar fins a obtenir el gruix desitjat. A continuació es tallava la silueta del cobert i aquesta s'estampava per obtenir la peça que es volia. Un tractament electroquímic permetia platejar la peça obtinguda. La producció va derivar cap a l'obtenció de productes laminats i extrusionats d'altres aliatges de metal·lúrgia no fèrrica com coure, bronze, llautó i alumini.

La direcció tècnica també el va portar a millorar els procediments de control de qualitat dels productes, i en aquest sentit va desenvolupar uns sistemes d'anàlisi química quantitativa dels aliatges. Un altre àmbit d'actuació va ser la millora dels sistemes de treball amb els procediments que es començaven a implantar aleshores com els cronometratges així com el desenvolupament dels sistemes de selecció de personal i cursos de formació pels empleats de l'empresa.

L'activitat de Joan Vallvé fora de l'empresa es va concretar principalment a les juntes del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya i de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya.

Ell n'era el Secretari i el recordo a casa, el seu despatx, redactant a mà les actes del Col·legi. Les seves actuacions les expliquen en altres articles els companys enginyers que col·laboraren amb ell.

Va tenir un càrrec a l'ATEEM. (Asociación Técnica Espanyola de Estudios Metalúrgicos), on hi havia l'interès patronal dels metal·lúrgics i la voluntat de perfeccionar els coneixements tecnològics de la producció i també va estar vinculat al CEAM (Centro de Estudios y Asesoramiento Metalúrgico), entitat creada l'any 1951 per les empreses del sector metal·lúrgic amb l'objectiu de millorar la competitivitat industrial. Aquells anys es publicava la revista "ACERO Y ENERGIA", el primer número data de 1944.

La seva activitat preferida quan era a casa era estar al seu despatx treballant en qüestions relacionades amb el Col·legi d'Enginyers o també amb aspectes tècnics de l'empresa. Mai el vaig veure llegint una novel·la i tampoc temes d'història i li agradava quan els fills li anàvem a preguntar algun dubte sobre matemàtiques o que ens indiqués la solució d'un problema. Era una persona molt endreçada amb les seves coses i mantenia un ordre total, fet alguna vegada també li va comportar algun problema quan no trobava una cosa que creia que havia desat acuradament. Recordo un fet puntual, el no trobar el Carnet de Família Nombrosa que no va aparèixer enlloc. Després de mort, el vàrem trobar en un lloc on, evidentment, no corresponia.

Els caps de setmana assistia sempre a missa a la parròquia acompanyat de la seva dona i els seus fills. Quan varen ser més grans anaven a missa als caputxins a Pompeia i allà molts diumenges compartia les lectures en català amb en Miquel Coll i Alentorn, polític i també enginyer industrial.

A casa es dinava i sopava a una taula que presidia el seu sogre, Joaquim Ribera, que vivia a la mateixa vivenda. Els diumenges, i també un dia fixat entre setmana, venien a dinar els seus fills, Andreu i Jaume Ribe-

ra juntament amb les seves dones. Molts diumenges a la tarda anàvem a futbol, primer al camp de les Corts i des de 1957 al Camp Nou. Tots eren socis del Barça i el meu pare em va apuntar de soci quan tenia sis anys. Sovint, després de futbol els pares anaven al Liceu. Eren molt aficionats a la música i els agradava l'òpera.

L'any 1960 es varen iniciar els tràmits per a la creació d'Òmnium Cultural que prendria la forma jurídica de Societat Civil. L'objectiu de l'entitat era l'increment de la cultura en general, i especialment de la catalana. Els cinc fundadors feia anys que col·laboraven amb l'entitat Benèfica Minerva per promocionar l'edició i el mecenatge d'obres en català. Varen decidir aquell any la creació del Premi Sant Jordi amb una quantitat econòmica important, concretament 150.000 pessetes. El premi es va atorgar la nit de Santa Llúcia, el 13 de desembre, pocs mesos més tard es constituïa la Societat Civil, Omnium Cultural. Al costat de Joan Vallvé hi foren Fèlix Millet, que n'exercí la presidència, Lluís Carulla, Joan Baptista Cendrós i Pau Riera.

Òmnium Cultural s'instal·là en un pis de lloguer al Palau Dalmases, al carrer de Montcada número 20. Dos anys més tard, el 1963 l'entitat fou clausurada per ordre governativa i es veié obligada a continuar les seves activitats, premis literaris, formació de professors de català, en la clandestinitat. El local es va reobrir el 1967 i la forma jurídica va passar a ser una Associació. L'entitat va passar dels 94 inscrits l'any 1967 als 7.148 l'any 1970.

Òmnium Cultural, com a institució cultural, no duia a terme cap activitat política però des de la seva creació sempre fou mirada amb desconfiança per les autoritats del règim. Possiblement aquesta desconfiança va augmentar amb el fet que l'any 1970, l'any del Judici de Burgos i

del tancament dels intel·lectuals a Montserrat, es va suprimir la celebració del “Sopar dels Premis de Santa Llúcia” i es va informar els guanyadors a través d’una nota de premsa. El mes de febrer de 1967 va morir Fèlix Millet i passà a ocupar la presidència Pau Riera Sala i Vallvé fou vicepresident. Era l’època que iniciava també el seu càrrec de degà al Col·legi d’Enginyers.

Òmnium Cultural després de ser legalitzada, va recuperar l’activitat per tot el territori català. Un exemple foren les Festes Fabra que durant 25 anys es celebraren a diverses poblacions de Catalunya i també l’atorgament dels premis de la nit de Santa Llúcia que esdevingué un sopar itinerant des de 1972 i avui encara ho és. A partir de 1979 s’atorga el Premi d’Honor de les Lletres Catalanes, que va començar a celebrar-se al Palau de Congressos de Montjuïc i des de fa anys té lloc al Palau de la Música Catalana.

Recordo que un dia del mes de maig de 1975, a l’hora de dinar, va arribar a casa dels meus pares la notícia que 18 regidors de l’Ajuntament de Barcelona s’havien oposat a la subvenció de la promoció del català. Jo era a taula aquell dia i tinc molt presents els comentaris d’indignació que van fer els membres de la família. El meu pare amb una veu no gaire alta, però que jo vaig sentir perfectament, va afirmar: “Jo sempre he sigut separatista”.

Els darrers anys de la presidència de Riera a l’Òmnium coincidiren amb els anys de la transició política. També foren els anys de les primeres autoritzacions de l’ensenyament del català a les escoles i Òmnium hi tingué un paper important.

L’any 1977, el mes de juny, hi hagueren les primeres eleccions democràtiques a l’Estat, les darreres havien estat el mes de febrer de 1936. La Junta va visitar el pre-

sident Terradellas l’estiu de 1977 a Saint Martin le Beau i uns mesos més tard ho podrien fer al Palau de la Generalitat. Aquestes visites ajudaren a desfer un malentès que s’havia produït entre la presidència de la Generalitat a l’exili i Òmnium Cultural, principalment des de l’obertura d’una delegació d’Òmnium a París, i que el president a l’exili havia interpretat com una competència a la seva representació.

El mes de març de l’any 1978, Joan Vallvé passà a exercir la presidència de l’entitat fins l’any 1984. Durant aquests anys, a part de les activitats recurrents, es va dur a terme una acció de suport a tots els parlamentaris catalans que negociaven, a Madrid, el text de l’Estatut d’Autonomia, altres entitats com l’Ateneu i l’Orfeó Català, també s’hi varen adherir.

La Junta presidida per Joan Vallvé anar a visitar el president Tarradellas al Palau de la Generalitat el 3 d’abril de 1979. Va ser una trobada de mutu reconeixement i amb la voluntat de construir una col·laboració eficaç. Unes setmanes més tard el president Tarradellas va visitar Òmnium Cultural a la seva seu del Palau Dalmau. L’any 1980 hi hagueren les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, d’entre els 135 diputats electes, 43 eren socis de l’entitat.

El nou president de la Generalitat, Jordi Pujol, va rebre els membres de la Junta d’Òmnium el mes de juliol al Palau de la Generalitat i va assistir a la nit literària de Santa Llúcia el 12 de desembre.

Òmnium es va integrar a la comissió organitzadora de la Crida a la Solidaritat en defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació catalanes i va dedicar un número del seu butlletí a l’acte del Camp Nou, el 24 de juny de 1981. No era una campanya de l’entitat però hi va tenir una participació destacada. També va participar entre

d'altres a la campanya contra la Llei Orgànica d'Harmonització del Procés Autònom, la LOAPA

Aquell mateix any l'Institut d'Estudis Catalans que s'hostatjava a la seu d'Òmnium Cultural, després d'haver-ho fet molts anys a la casa particular de Josep Aramon i Serra, es va poder traslladar a la que seria la seva seu, la Casa de Convalescència.

També durant aquell període es va crear el Consell de Fundadors i Antics Directius d'Òmnium per tal d'assessorar l'entitat i informar preceptivament sobre modificacions d'estatuts i declaracions generals o programàtiques. El nombre de socis era al voltant de vint mil durant aquells anys i els ingressos per quotes d'uns 30 milions de pessetes.

Òmnium va patrocinar una campanya per a la concessió del Nobel de Literatura a Salvador Espriu el Pen Club català en feu el seguiment prop del Pen Club suec. Uns anys abans també s'havia promogut la concessió a Josep Carner. Cap de les dues va reeixir.

L'any 1984 la Junta es va adreçar a tots els bisbes de Catalunya per tal que duguessin a terme la "catalanització de llurs noms de fonts, les adreces, la de llurs càrrecs i tota la nomenclatura identificadora de llurs seus". Aquell mateix any Joan Vallvé deixava la presidència d'Òmnium Cultural i el va succeir Joan Carreras, quart president de l'entitat i el primer que no era soci fundador.

L'any 1985 li fou atorgada la Creu de sant Jordi al Palau de la Generalitat.

Una altra activitat, també en el camp cultural, va ser la seva presència a la Junta de l'Orfeó Català exercint el càrrec de comptador, des de l'any 1964 fins al 1966. Dos anys més tard esdevenia president

del Secretariat d'Orfeons de Catalunya, el SOC. Aquesta institució, creada el 1960 i presidida inicialment per Fèlix Millet, que un any més tard seria també president d'Òmnium Cultural, es definia com una Oficina que representava tots els orfeons que d'una manera voluntària i expressa l'havien constituït. Les relacions entre el SOC i Òmnium foren molt estretes. En una carta adreçada al director de l'Orfeó Català li demanà col·laboració i participació a l'equip directiu del SOC, que s'hi incorporés algun membre després de les baixes produïdes, el setembre de 1970, any en que va tenir lloc el procés de Burgos abans esmentat.

La seva tasca al Secretariat d'Orfeons ha quedat escrita als parlaments que com a president feia a l'Assemblea Anual que es feia a alguna població de Catalunya. L'octubre de 1978, a Girona deia: "Ens hem dedicat per damunt de tot, a cultivar i a difondre la nostra llengua i a estendre la nostra cultura per tal de resistir-nos a ésser absorbits i donar testimoni de l'existència de la nació Catalana i de l'esperit i el desig dels catalans de sobreviure com a poble" Més endavant afirmava: "I perquè la nostra obra sigui un servei de debò hem de posar en pràctica un pla de perfeccionament. Hem de perseguir la qualitat".

Un any més tard a Sabadell, lamentava la poca comunicació entre l'equip directiu del SOC i les entitats corals i es preguntava de quina manera es podria millorar per garantir "una coordinació dintre del nostre cant coral". I acabava el seu parlament amb aquestes afirmacions:

"I com ha de servir un català a Catalunya? A mi em sembla que ha de posar l'esperit de Catalunya en tot allò que fa; és a dir que hem de pensar que són per Catalunya tots els nostres actes, els de la vida particular, els de la vida familiar, els de la

vida col·lectiva, els de la vida professional i els de les nostres hores de lleure. En conseqüència, el SOC, com a entitat, en tots els seus actes, en totes les seves manifestacions, en totes les seves actuacions i en totes les seves decisions, ha de posar-hi l'esperit de que són per Catalunya”.

Hi va estar fins el 1982, quan l'entitat es va convertir en la Federació Catalana d'Entitats Corals. Va ser un president actiu i que va procurar crear un esperit constructiu i de col·laboració entre les entitats.

La seva vinculació amb Montserrat el va dur a establir una amistat amb l'abat Aureli Escarré. Després de les seves declaracions al diari francès *Le Monde*, l'abat es veié obligat a marxar de Catalunya el febrer de 1965 i va anar a viure a Viboldone, un convent de monges prop de Milà. Joan Vallvé l'anà a veure més d'una vegada i amb la seva esposa varen convidar l'abat i un monjo que l'acompanyava a fer un viatge junts a Terra Santa, visitaren Israel i Jordània. L'abat Escarré va morir l'any 1968 a Barcelona, quatre dies després del seu retorn greument malalt. El seguiment de les seves despulles des del monestir de les monges benetes del carrer d'Anglí fins a la plaça de Sarrià a Barcelona i el seu enterrament l'endemà a Montserrat foren una manifestació de suport a la persona eclesiàstica que havia gosat criticar el franquisme i defensar la identitat de Catalunya.

Li agradava mantenir les relacions amb les amistats i coneixences i cada any enviava un bon nombre de felicitacions de Nadal. Els darrers anys, eren unes separades dels treballs de recerca que feia el Dr. Ramon Roca Puig, expert en papirologia dels primers segles del cristianisme. El Dr. Roca Puig era una autoritat en el seu camp i les felicitacions nadalenques del matrimoni Vallvé contribuïen a fer-ne difusió. L'arxiu que tenia a casa seva

mossèn Roca Puig, el va cedir al monestir de Montserrat quan va morir.

Joan Vallvé va mantenir una relació amb Montserrat després de la mort de l'abat Escarré i de forma especial amb el seu successor com abat de Montserrat, el pare Cassià Just. Aquest li va demanar si podria destinar unes hores del seu temps a l'entitat Obinso que acollia inicialment ex presidiaris i persones marginades i més endavant, cap els anys vuitanta, persones afectades per la droga. A tots ells se'ls ajudava per poder orientar el seu futur en la societat.

Obinso (Obra d'Integració Social) havia estat fundada per mossèn Pere Cornelles l'any 1968 i acollia persones d'entre 18 i 50 anys. Disposava de diversos pisos d'acolliment a l'Hospitalet i a Barcelona i també de masies al Baix Llobregat i a Osona. L'objectiu de l'entitat es definia “per la voluntat d'ajudar a integrar a la vida social i cristiana el gran nombre de persones anomenades marginades”.

Va ser president de l'entitat entre el 25 de gener de 1977 fins a la seva mort el març de 1988. A l'acta de l'entitat del 20 de juny de 1988, la primera després de la mort del president, hi podem llegir: “Per part del senyor Capdevila es fa una menció i recordança del que fou el darrer president d'Obinso, el Sr. Joan Vallvé i Creus que morí el 18 de març passat. Tots els presents, molts dels quals vàrem acompanyar les seves despulles en el funeral i enterrament, participem del dol amb la seva absència. Mossèn Pere Cornelles recordà als Patrons que des del gener de 1977 per consell de l'Abat de Montserrat, acceptà generosament la presidència d'Obinso. Fins al moment de la seva mort va presidir el nostre Patronat amb tota honradesa, molta discreció i confiança plena en les realitzacions que es proposaven a la seva consideració”. El

mateix mossèn Pere Cornelles va afegir “que en aquests onze anys només havia faltat a les reunions del Patronat dues vegades, i aquests varen ser els darrers temps com a conseqüència de la greu malaltia que, des de feia mesos patia”.

Joan Vallvé va morir el 18 de març de 1988 a Barcelona, l'abat Cassià va presidir el funeral a l'església de Pompeia, molt a prop de casa seva. Del sermó que va pronunciar esmentem aquestes paraules: “És cert que en Joan es va esforçar per ser coherent sempre i hi va reeixir en la mesura que és assequible a la feblesa humana. Us ho vull recordar, ni que sigui amb la sobrietat que requereix una senzilla homilia. És just que agraïm a Déu que ens hagi donat aquest company de camí generós, exemplar com a espòs i com

a pare. I també la seva vida professional, com a enginyer amb una clara i secreta vocació universitària, fidel també a la seva missió des del deganat del Col·legi. Agraïm el seu servei fidel i abnegat a Catalunya com a un dels Fundadors i després com a President d'Òmnium Cultural: com sabé construir i obrir camins, home de diàleg per sobre de les mesquineses humanes!

Entre les múltiples activitats que assumí al servei del nostre poble, en vull recordar dues a les quals dedicà molts d'esforços: em refereixo al Secretariat d'Orfeons de Catalunya, i a Obinso, per la qual treballà fins al final amb l'afany d'aportar ajuda als joves que volen sortir de la drogoaddicció. Que el seu exemple ens conforti i que ens ajudi a ser coratjosos com a homes, com a cristians, com a ciutadans de Catalunya”.

Joan Vallvé i Creus a l'Associació i al Col·legi d'Enginyers Industrials

Jaume Bassa i Pasqual

Primers anys a les Juntes de l'Associació i del Col·legi

Joan Vallvé i Creus va acabar la carrera d'enginyer industrial l'any 1935 i va començar a exercir en una empresa industrial tèxtil, però la seva activitat professional, tot just iniciada, va ser interrompuda per l'alçament militar de juliol de 1936, la consegüent revolució anarcosindicalista a Catalunya i la Guerra Civil. Després del conflicte, es va incorporar de nou a la indústria i, uns anys després, el 1945, va entrar a formar part de la Junta Directiva de l'Associació, que en aquell moment era la "Agrupación de Barcelona" de la Asociación Nacional de Ingenieros Industriales (ANII).

Vallvé va tenir un paper molt rellevant en l'organització, l'any 1948, de les Jornades d'Enginyeria Industrial de Barcelona, amb la participació d'enginyers de tot Espanya. En aquelles Jornades es va originar la idea de crear els Col·legis Professionals, una iniciativa que l'ANII es va disposar a portar a terme.

L'any 1949 es van crear, per Decret, els Col·legis d'Enginyers, el 1950 es va constituir la primera Junta de Govern del Colegio de Ingenieros Industriales de Barcelona. Àmbit regional de Catalunya, i el 1951 el Col·legi iniciava les seves activitats. En va ser escollit degà Manuel García Madurell i Joan Vallvé figurava a la Junta com a vocal. Després de les

eleccions que van tenir lloc l'any 1952, Vallvé va ser elegit secretari, càrrec que va ocupar fins al 1965. El 1966 va ser substituït per Ramon Alemany, i ell va tornar a ser a la Junta com a vocal.

L'any 1967, Vallvé va ser elegit degà del Col·legi. En aquella Junta de Govern jo hi vaig ser amb el càrrec d'interventor. Explicaré breument com va anar aquesta meua incorporació a les institucions corporatives, inici d'una llarga i intensa col·laboració amb el degà Vallvé.

Les noves promocions d'enginyers industrials

L'any 1958, en acabar la carrera, un company de curs va ser elegit secretari de la nostra promoció, la 101, però no se sentia gens motivat i, uns anys després, en una trobada amb altres companys, em va demanar que el substituís. Ho vaig acceptar, i aquells primers anys seixanta vaig començar a fer les activitats que es consideraven pròpies d'un delegat, com ara l'organització de sopars, que posaven en contacte periòdic els companys de curs. Tanmateix, la nostra promoció era una de les primeres a ser més nombrosa que les precedents, la majoria dels companys es trobaven amb problemes laborals abans infreqüents i ja no aspiraven a l'exercici lliure de la professió, sinó a trobar feina com a assalariats en empreses més o menys importants, com la SEAT, auxiliars de l'automòbil o altres dels sec-

tors metal·lúrgic, químic, construcció, etc. Això em va portar a fer una enquesta anyal de càrrecs i sous, que feia arribar a tots, i que va ajudar la gent de la promoció a millorar la seva situació laboral.

Aquesta preocupació per la situació dels companys també va fer que un grup, més inquiet, contactéssim amb el degà del Col·legi i li exposéssim problemàtiques professionals i preocupacions socials que, segons vam anar veient, no obtenien resposta satisfactòria. Vàrem començar a pensar que calia introduir-se d'alguna forma en aquella institució per fer-hi arribar, des de dins, les nostres inquietuds. Un dia de 1966 es va produir un esdeveniment gens habitual, en realitat excepcional. Els secretaris de totes les promocions vàrem ser convocats pel Col·legi a participar en un "acte informatiu". Participar, en aquells temps, volia dir normalment escoltar i callar. Va presidir l'acte el degà i l'acompanyaven a la mesa el secretari Ramon Alemany i el vocal Fernando Espiau, un enginyer de reconegut prestigi, amb pes a la Junta. Aquell any, per primer cop, Joan Vallvé no era secretari.

Malgrat l'expectació que havia despertat la convocatòria, tota la sessió era molt ensopida: explicacions del degà sobre la marxa del Col·legi —la defensa de la professió, el prestigi de "la classe", els problemes amb el Col·legi de Madrid, etc.—, intervencions complementàries a càrrec d'Espiau i d'Alemany, silenci i algun badall dels oients... No cal dir que tot, sempre, com en qualsevol acte públic d'aquells temps, en castellà. S'ha d'aclarir, de passada, que era molt habitual l'expressió "la classe" per referir-se a la professió, una manera de parlar que no s'avenia gens amb l'experiència laboral i la forma de pensar de les noves promocions.

De sobte, un dels assistents, jove, barbut, que jo no coneixia de res, va demanar

la paraula, va manifestar l'agraïment que devíem al degà per la seva intensa i prolongada dedicació —paraules que van escoltar molt complaguts els de la mesa—, tot seguit va afirmar que calia que el Col·legi s'enfrontés amb renovada energia al repte dels temps, i va acabar suggerint que havia arribat el moment que el degà i els seus companys de Junta deixessin pas a noves generacions... Els tres components de la mesa no se'n sabien avenir, Espiau s'hi va tornar amb frases de suport al degà, un home imprescindible en aquells moments tan especials, amb la seva experiència i saber fer... Vaig sortir de la sessió amb la sensació que alguna cosa important s'estava posant en marxa. Vaig dir-ho, exaltat, als altres companys més inquiets de la meva promoció, vàrem comentar abundantment les paraules del desconegut, dels canvis que calia introduir al Col·legi i, a través d'ell, a la societat. Més endavant vaig conèixer bé el barbut que havia originat l'enrenou, Miquel Coll i Alemany.

Aquell any tres companys de la promoció ens vam presentar com a candidats a vocal a les eleccions de renovació de la Junta. Naturalment, hi hagué una candidatura oficial i nosaltres no vam sortir elegits. Però aquell mateix any 1966 les coses es varen encarrilar a favor nostre.

Degà de consens

Com que no hi vaig participar directament, no conec les converses que van anar aplanant el camí cap a una candidatura de consens de cara a les eleccions de 1967. A través de companys d'altres promocions vaig conèixer contactes que es mantenien amb Espiau, tan addicta a García Madurell. El fet és que els "històrics" ja reconeixien que calia afrontar una renovació autèntica de la Junta, però la volien sense trencadisses. Es faria una candidatura pactada. Ens vam anar agrupant gent de

procedència diversa per formar-ne part. Un company de treball em va proposar per al càrrec d'interventor, argumentant que jo entenia de costos i pressupostos. Vaig aconseguir que m'hi acompanyessin, com a aspirants a vocal, quatre companys de la meua confiança. Al nostre costat van comparèixer, no sé com, Joan Majó, Joan Anton Bofill i d'altres. En una reunió prèvia dels "joves", Majó va fer present que no volíem entrar al Col·legi per interessos de classe, sinó per fer aquí el que no ens deixaven fer per altres mitjans, ajudar a canviar el país. L'afirmació em va impactar força, però era una aspiració ben real de tots.

Com a nou degà va ser consensuat per antics i renovadors Joan Vallvé i Creus, a qui jo aleshores només coneixia per referències. A la nova Junta no hi seria Espiau, i Alemany hi continuaria de secretari. Els històrics també hi serien molt ben representats per companys de prestigi i presència social, com Marcel·lí Curell, Rafael Casals, Josep M. Ardèvol o Carles Belil.

De vegades les institucions tenen la sort de trobar l'home apropiat en el moment precís, i així va ser en el cas del Col·legi. A partir de 1967, Vallvé va ajudar de manera admirable a iniciar i continuar amb èxit la incorporació de les noves generacions d'enginyers a les tasques del Col·legi i a cercar solucions per a les noves problemàtiques professionals. Era ben vist a l'àmbit de l'empresariat català, obert al compromís democràtic i a la participació en els problemes cívics i polítics, i sensible als requeriments laborals i socials de les noves promocions.

Primers conflictes

Tot just constituïda, la nova Junta de Govern, amb Joan Vallvé de degà, es trobà encarada a un problema insòlit. El va plantejar un conflicte laboral en una empresa metal·lúrgica basca. A finals de

l'any 1966 es va produir una vaga obrera a l'empresa "Laminación de bandas en frío", de prop de 1.000 treballadors, ocasionada per una reducció de salaris. Hi van prendre part la majoria dels obrers, que es van tancar a l'empresa i en van ser trets a la força per la policia. Es va fer pels carrers del centre de Bilbao una gran manifestació de suport, que va ser reprimida amb duresa. Finalment, el govern de Franco va declarar l'estat d'excepció per sufocar la vaga, que va acabar el maig de 1967, amb la majoria de vaguistes a la presó o desterrats. Aquells fets van tenir una gran repercussió a Espanya i en l'àmbit internacional.

En haver-se posicionat alguns enginyers de l'empresa al costat dels obrers, el Col·legi de Bilbao va publicar una nota de repulsa a aquella actitud, com era habitual, tot manifestant el seu acord amb l'actuació dels representants de l'ordre públic. També, com era habitual, va sortir de secretaria del Col·legi de Barcelona un telegrama d'adhesió a la nota que havia fet pública el de Bilbao. Quan el secretari ho va exposar a la reunió de la Junta de Govern, esperant l'aprovació sense discussió, els representants de les noves promocions, tot just incorporats, van manifestar el seu rebuig a aquell automatisme, sense que s'hagués posat prèviament a consideració de la Junta l'oportunitat del telegrama.

El debat va ser llarg i intens, i una qüestió que semblava de tràmit es va convertir en un tema de discussió que havia de definir la postura de la Junta davant de tots els futurs esdeveniments socials o polítics. Va ser ocasió perquè Joan Vallvé mostrés, des del primer moment del seu mandat com a degà, la seva capacitat moderadora, el seu tarannà conciliador, la seva elegància per portar a bon port una discussió entre punts de vista distants, entre conservadors i progressistes, sempre a-

tent als requeriments de la tradició, sense perdre de vista la necessitat de canvis d'acord amb els signes del temps.

Un cas de molta menys entitat, però que també va originar un important debat per mantenir el difícil equilibri entre el manteniment de la tradició i l'acceptació de noves perspectives, va ser la posada en dubte de la idoneïtat de l'assistència corporativa a la missa que se celebrava tradicionalment a l'església de Sant Sever el dia de la festa patronal de Sant Josep. La publicació al Butlletí del Col·legi de l'article "Demasiado confesionalismo", de Miquel Coll i Alemany, va provocar un gran enrenou, la Junta va rebre escrits de rèplica que també es van publicar. Una vegada més, Vallvé va saber calmar els ànims que, tot s'ha de dir, a la Junta no van arribar a assolir un grau elevat d'alteració. Les misses es van continuar celebrant el dia de Sant Josep, i qui no considerava del cas assistir-hi no ho feia. Una solució senzilla i eficaç.

Problemes amb l'Administració

Ben aviat, la relació personal del degà Joan Vallvé amb els membres de la Junta es va fer molt propera. A proposta seva, ens vam repartir les funcions a la Junta: Comissió de Visats, Comissió d'Exercici Lliure, Comissió d'Economia... Com és natural, atès el meu càrrec d'interventor, em vaig apuntar a la d'Economia, que es va acordar que presidiria Rafael Casals, un home ordenat, sistemàtic, disciplinat, curull de coneixements i de prestigi en el món professional i, més concretament, en el ram de la construcció. Les nostres trobades setmanals permetien un control estricte del compliment o desviacions dels supòsits pressupostaris. Vallvé atenia amb discreció les nostres observacions i propostes.

Tanmateix, jo ho tenia molt clar, allò de ser interventor era una anècdota, i vaig

demanar ser responsable de la Comissió de Publicacions. Sabia, o intuïa, que dirigir en aquells moments les fonts d'informació als companys era una gran oportunitat. Fins aleshores, tots els enginyers de Catalunya rebien un butlletí de mida escarransida, d'interès mínim, poques pàgines, sense fotos... sense lectors. Veia l'impacte social de "Destino", de "Cuadernos para el Diálogo". Aquelles revistes eren la palanca que faria canviar el país. Directament o a través de coneixuts, vaig cercar gent del nostre col·lectiu per formar un Consell de Redacció. Vam començar pel format -DIN A4- i la presentació: el Butlletí havia de tenir qualitat. Però calia, sobretot, donar-hi contingut. Els membres del Consell de Redacció eren companys que sabien escriure, que tenien coses a dir, però, més que ningú, vaig treballar-hi jo. Era meu tot allò que no portava firma: l'Editorial, les ressenyes d'actes, les entrevistes, comentaris... I firmava amb el nom complet, amb inicials (J.B.), amb pseudònim (Segon Didac).

Al primer número vaig fer una entrevista a Joan Vallvé, per tal que hi expliqués el sentit i els objectius de la renovació de la Junta. Naturalment, no recordo el contingut, però Vallvé va fer en aquelles pàgines una declaració d'intencions, de reconeixement de mèrits passats, d'encarament de nous reptes. Curiosament, sí que recordo que, en preguntar-li sobre la seva biografia, va donar cert relleu al fet que, durant la guerra civil, hagués assolit el grau de tinent provisional de l'exèrcit. I és que, efectivament, aquesta circumstància havia estat una bona carta de presentació perquè, en rebre la terna reglamentària, el Ministeri de Cultura hagués sancionat favorablement la proposta del seu nomenament com a degà.

El nom complet del Butlletí era "Boletín del Colegio Oficial de Ingenieros

Industriales de Barcelona”, la periodicitat era mensual, els escrits en castellà, si bé aviat s’hi va anar introduint el català. Als Editorials s’hi veia reflectit el neguit del canvi, es parlava del Col·legi al servei de la societat. Algú va veure amb estupor la publicació d’opinions diverses sobre el conflicte de “Laminación de bandas”, un tema molt compromès. A més, amb aquest article es va donar entrada al català per primer cop al Col·legi, després de la guerra civil, reproduint un article de Serra d’Or sobre aquell conflicte laboral. Es van rebre moltes cartes, algunes de felicitació, altres de rebuig. L’obertura a parlar de tot comportava la publicació d’idees compromeses, però també la reacció de conservadors, immobiliistes o partidaris que els enginyers no havien de parlar de res més que de tècnica. No era rar que alguns dels nostres col·laboradors, abans de publicar els seus treballs, es fessin autocensura. Perquè quedés clara la nostra posició, jo mateix en un article vaig reproduir aquesta frase de Luther King: “acceptar passivament un sistema injust és cooperar amb aqueix sistema i, per tant, esdevenir participants en la seva maldat”.

Cal dir que jo era una mena de guerriller, no pertanyia a cap grup estructurat, no seguia cap indicació, feia el que considerava que calia fer, com un servei, com una vocació. Joan Vallvé va estar sempre al meu costat, va participar de les satisfaccions —poques, però n’hi havia—, va donar la cara i no em va deixar sol quan anaven mal dades. Vaig comptar sempre amb la seva comprensió, el seu suport i, quan va caldre, la seva implicació. Recordo que una vegada estàvem parlant per telèfon, no sé què devíem estar preparant o comentant, quan se’ns va interferir una veu que, en català, deixant anar el meu cognom, em va fer un advertiment inconcret; vam quedar parats i muts. La veu hi va tornar. Llavors Vallvé va dir-me:

“deixem-ho, noi, es veu que ens espïen, però qui ho fa parla català, i això ja és una garantia”.

Allò que avui faria riure per la seva ingenuïtat —una frase de doble sentit, una insinuació— podia ser causa de complicacions professionals durant el franquisme. Es podia parlar de tot en privat, però no en públic. Es podia escriure de tot, però sempre acatant les institucions i mai discrepant de l’ideari del règim. Per això, aquella nova actitud del Col·legi, que apareixia tan clarament expressada a les pàgines del Butlletí, però que es manifestava en tots els altres àmbits d’actuació, no va passar desapercibuda als vigilants governatius.

Ja l’any 1967, el primer de la nova Junta de Govern, una comunicació recordava als funcionaris —en el nostre cas als enginyers docents o al servei de la Delegació d’Indústria, de la Diputació, dels Ajuntaments— que podia ser considerada falta molt greu “la conducta contrària a los Principios Fundamentales del Movimiento Nacional”. En altres paraules: pensar i actuar contra la ideologia del règim era exposar-se a perdre la feina en el cas dels funcionaris, situació que es feia fàcilment extensible a enginyers de grans empreses, pressionats pels seus superiors, o de petites empreses, exposades també a tota mena de pressions. No passava mai res si no et complicaves la vida. Podia passar si t’arriscaves. Conseqüència: érem pocs els que tendíem a fer quelcom per canviar les coses.

L’any 1970 es van publicar al Butlletí diversos articles que van rebre l’amonestació de la delegació provincial del Ministerio de Información y Turismo perquè, segons feia constar, superaven la temàtica autoritzada a la publicació. Entre aquests articles n’hi havia un de meu, “Qué puedo hacer yo, un ingeniero”, una entrevista

a Alfonso C. Comín, en què aquest considerava ineludible el compromís polític i social. Uns mesos després, l'any 1971, es va rebre al Col·legi un "Pliego de Cargos" i la imposició d'una multa fent referència a uns textos ben poc subversius. Una vegada més, Vallvé es va mostrar comprensiu davant la nostra defensa de principis democràtics i ferm davant la intransigència administrativa.

També es va haver d'implicar personalment a trobar sortida a un altre cas d'obstrucció administrativa, per tal d'aconseguir el permís preceptiu per editar el llibre "Los ingenieros entre el pasado y el futuro", de Jesús A. Marcos, escrit a partir d'una enquesta realitzada entre enginyers industrials l'any 1971. Si bé el 1972 l'obra ja estava a punt per ser publicada, ni aquell any ni el següent no es va rebre l'imprescindible vistiplau. Encara més, l'any 1974 va arribar al Col·legi una carta irritada del director general de Cultura Popular, on manifestava el seu disgust i indignació davant una obra que considerava d'inspiració comunista. Després de diverses cartes creuades amb l'autor, i de la intervenció d'Alfonso C. Comín, Joan Vallvé va defensar l'escrit amb fermesa i va proposar al director general una entrevista per debatre personalment la qüestió. Hi va haver canvi de postura i, finalment, es va poder publicar l'obra.

Per a molts, les formes discretes, suaus, diplomàtiques de Vallvé, acompanyades de la seva fermesa i convicció, mostraven la seva comprensió, adhesió i implicació en el canvi. Vist amb més profunditat, evidenciaven que Vallvé era, en realitat, impulsor del canvi.

Presència externa

Per raons personals, familiars, professionals i empresarials, Joan Vallvé estava molt ben relacionat en diversos àmbits i

amb força personatges de la societat catalana. Atesa la seva activitat polifacètica, és molt difícil saber la consideració que aquelles persones atorgaven a les seves qualitats i actituds. Recordo que en una ocasió, en una reunió d'empresaris i directius d'empresa, vaig explicar a una persona influent la meua relació amb Vallvé al Col·legi d'Enginyers. Em va manifestar tot seguit la seva consideració envers el nostre degà, per afegir tot seguit que "potser està massa decantat pels freres de Montserrat". Fos quina fos la valoració que a diferents àmbits socials es fes del nostre degà, la seva capacitat d'introducció facilitava, i ell ho sabia, que la Junta pogués connectar amb els grups ciutadans més dinàmics, per aconseguir una societat més justa, regida pels valors de la democràcia. En vaig tenir experiència personal perquè, en haver estat elegit responsable de la Comissió d'Informació i Publicacions, vaig acabar sent el representant del Col·legi en diferents Comissions cíviques, que posaven el seu gra de sorra en la defensa de la democràcia, dels drets individuals o col·lectius, de la personalitat catalana.

L'any 1968 es va constituir a Barcelona una Comissió organitzadora de la commemoració del Centenari de la naixença de Pompeu Fabra, ordenador de la llengua catalana i enginyer industrial. Participaven a la Comissió Joan Triadú, Oriol Martorell, Jordi Maragall, Joaquim Ventalló, Jordi Pujol... Vallvé va proposar que jo hi fos present en representació del Col·legi d'Enginyers. Les sessions preparatòries d'uns actes culturals tan innocents s'havien de dur a terme amb unes precaucions extremes, en casos particulars, tenint totes les característiques de les reunions clandestines. Jo feia arribar a Vallvé i a la Junta informació sobre els acords que s'anaven prenent. De mica en mica, es van anar fent passos prop dels organismes oficials pertinents i

es van anar aconseguint permisos oficials. L'acte de la celebració del Centenari, al Palau de la Música, va ser un èxit de públic impressionant.

També l'any 1968, Vallvé va impulsar la incorporació del Col·legi al Consell Directiu de l'Associació d'Amics de les Nacions Unides, de fet "Sociedad de Amigos de las Naciones Unidas en España", i de nou vaig ser designat per la Junta com a representant del Col·legi. El president era el Dr. Puigvert, un nom prestigiós i gens sospitós, el secretari general era Anton Cañellas, d'actitud prudent però ferma. Hi havia altres persones, algunes hi dedicaven molt de temps, segurament de forma voluntària. Vaig assistir a moltes reunions, però també sempre sota l'amenaça de persecució per part d'un règim que semblava deixar fer, però en qualsevol moment podia expedientar. Aprofitant que el 1968 havia estat declarat "Any Internacional dels Drets Humans" per les Nacions Unides, vaig fer els possibles perquè els enginyers coneguessin la Declaració Universal dels Drets Humans, no solament al Butlletí del Col·legi, sinó també amb trameses a tots els col·legiats, sempre d'acord amb la Junta.

President de l'Associació

En esclatar la guerra civil, el president de l'Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona era Ramon Barbat i Miracle, i ho va continuar sent fins i tot després del conflicte. Tot i que, per pressions sindicalistes, la institució podia córrer el perill de desaparèixer, va seguir existint com a Agrupació de Barcelona de l'ANII. El 1942 una nova Junta Directiva va elegir com a president un enginyer i empresari addicte al règim, Luís Rivière Manén. L'any 1950, per mandat de l'ANII, Rivière va constituir la primera Junta del Col·legi, amb Manuel García Madurell de degà. Amb bon encert, es va prendre l'acord

que l'Associació, que tenia personalitat jurídica, mantindria la propietat del patrimoni, consistent bàsicament a l'edifici de Via Laietana de Barcelona. I en assignar-se les funcions d'una i altra institució, el Col·legi seria responsable del visat de projectes i de la defensa de la professió, mentre que l'Associació es faria càrrec, principalment, de la formació i activitats socials i culturals.

Quan l'any 1967 es va renovar la Junta del Col·legi, amb Joan Vallvé de degà, a l'Associació va continuar de president Manuel García Madurell, i Joan Vallvé s'hi va incorporar com a vicepresident. L'any 1968 va ser elegit president Josep M. Ardèvol, va continuar de vicepresident Joan Vallvé, i aquesta distribució de càrrecs es va mantenir fins al 1970.

Dels anys de presidència d'Ardèvol cal destacar, principalment la creació del Centro de Perfeccionamiento del Ingeniero" (CPI), per atendre la cada cop més necessària formació permanent dels enginyers industrials, que va tenir un èxit espectacular i va donar rellevància a l'Associació. L'activitat cultural es va dur a terme sota la inspiració i embranzida de Joan Anton Bofill, amb iniciatives com la comissió de Comunicació Humana i Ecologia o el Seminari de Filosofia i Teologia Social, amb la col·laboració d'intel·lectuals de prestigi, com Aranguren, Maurici Serrahima o Salvador Pàniker. S'ha de destacar també el naixement d'una revista trencadora, "Novatecnia", impulsada per J. M. Puchol. Encara que jo no formava part de la Junta de l'Associació, el president Ardèvol em va proposar, i jo vaig acceptar, de formar part del Consell de Redacció de la revista, tasca en què em vaig implicar amb afany. És possible que aquesta fos una de les causes del meu acostament a la Junta de l'Associació, on vaig entrar com a vocal l'any 1972.

Malgrat les importants realitzacions de Josep M. Ardèvol, aquest no es va presentar a reelecció l'any 1972, potser perquè no comptava amb el mateix grau de suport que havia aconseguit, amb tot mereixement, Joan Vallvé. Va ser aquest qui va ser elegit president, tot mantenint el seu càrrec de degà del Col·legi.

En aquella Junta jo també hi vaig ser com a vocal. El desig i l'impuls per renovar les estructures professionals i l'afany per ajudar a millorar les condicions laborals dels companys de les promocions joves, havien determinat la meua incorporació a la Junta del Col·legi, però de mica en mica m'havia anat adonant que jo em sentia més atret pels camps d'actuació de l'Associació. M'interessaven més els afers formatius, socials i culturals, que una correcta aplicació dels visats o la preocupació per la defensa de competències. Això, sense menystenir la gran tasca que el Col·legi estava duent a terme en camps com l'Urbanisme o el Medi Ambient. D'altra banda, encara que el col·lectiu d'una i altra entitat fos pràcticament el mateix, el meu sentiment s'inclinava més cap a una associació històrica, de caràcter privat, on els socis ho eren per decisió personal, que per un organisme oficial, creat a l'empara del règim franquista, d'afiliació obligatòria per als qui haguessin de visar projectes.

El president Vallvé em va fer responsable de la Revista "Novatecnia" i em va encarregar que fos present en diverses facetes d'activitat de l'entitat, en Comissions Tècniques, organització de cursos, seminaris, conferències. Van ser particularment gratificants els contactes amb les diferents branques de l'enginyeria, per tal de trobar punts de possible col·laboració, més enllà de les dificultats que comportava la delimitació de competències. A "Novatecnia" no hi faltaven problemes, sobretot per causa de la censura franquista,

ximple però implacable. Cada cop érem més vigilats amb l'excusa que la publicació tenia permís per divulgar informació tècnica o científica, però no política o social. Recordo un número que ens va portar força dificultats, el monogràfic "¿Europa? No están maduras", sobre la llavors impossible entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea per raons polítiques.

L'any 1974 Joan Vallvé va portar encara més enllà la projecció exterior de les nostres institucions, i ho va fer prenent personalment la iniciativa i el protagonisme. Com a continuació d'una visita d'enginyers catalans a Montpeller motivada per l'agermanament d'aquesta ciutat amb Barcelona, una representació dels enginyers del Lluçanès-Rosselló va fer una estada a Barcelona per propiciar l'agermanament de la seva Associació amb la nostra. Es van establir relacions, es van firmar acords i es van fer propostes de col·laboració. Ser a Europa era un altre somni que volíem fer realitat.

Més repercussió pública va tenir l'organització del VI Congrés Internacional de la FEANI (Federació Europea d'Associacions Nacionals d'Enginyers), que es va celebrar l'octubre de 1974. A través d'un company de la Junta que assistia regularment a les reunions d'aquest organisme, la nostra Associació va presentar la candidatura i la proposta va ser ben acollida. Des del primer moment que es va comunicar oficialment aquesta designació, tots els membres de la Junta, amb Joan Vallvé al capdavant, es van començar a moure perquè el Congrés fos un èxit en totes les seves vessants. Es mantenia contacte sovintejat amb el secretariat de la FEANI per assegurar que la preparació es fes d'acord amb les seves expectatives. Com a exemple, es va proposar el disseny d'un logo nou amb les sigles d'aquella institució i, no solament va ser

acceptada de bon grat per al Congrés, sinó que va ser adoptada com a futur logo definitiu de la FEANI. El tema bàsic proposat al Congrés va ser “La creativitat i la innovació” i s’hi van inscriure 500 congressistes. La presentació de les comunicacions va assolir un èxit total. Abans de la inauguració del Congrés, Joan Vallvé va convidar els directius de la FEANI, els membres dels Comitès i diverses personalitats, a una celebració, íntima però amb un bon nombre d’invitats, a la seva finca particular. Cal dir que l’ANII va veure de seguida amb interès la iniciativa de l’Associació de Barcelona, fins al punt que el president de l’Associació de València va oferir igualment la celebració, en aquella ciutat, com de la cloenda del Congrés de la FEANI. Tot plegat va significar una magnífica projecció exterior de la nostra Associació, a Espanya i a Europa.

Missió acomplerta i comiat

Durant vuit anys (1967-1975), Joan Vallvé va ser degà del Col·legi, i als quatre últims (1972-1975) va simultaniejar aquest càrrec amb el de president de l’Associació, facilitant així la coordinació de les dues entitats. Les Juntes duïen a terme les seves activitats d’acord amb les funcions que tenien encomanades, els objectius a assolir i els pressupostos assignats. Una estructura de personal ben travada feia amb eficiència i sense interferències les tasques que emanaven dels acords de les Juntes. Els ingressos del Col·legi provenien bàsicament del visat dels projectes i l’Associació, propietària de l’immoble de Via Laietana, ingressava l’import de l’arrendament dels espais ocupats pel Col·legi, mentre començava una tasca de recuperació de locals llogats -i poc remunerats- a entitats i negocis privats, per poder-los oferir a nous requeriments del Col·legi, a la Mútua dels Enginyers i a la Caixa

d’Enginyers. Als pressupostos es preveia la cobertura dels ingressos insuficients de l’Associació amb la transferència d’excedents del Col·legi.

El maig de 1975, Vallvé va enviar a tots els col·legiats una carta, que qualificava de comunicació personal i directa, per anunciar que renunciava al càrrec de degà. Feia present que hi hauria noves eleccions a l’octubre i que, encara que reglamentàriament no li corresponia cessar fins al 1977, havia estat molt de temps en el càrrec i ja el 1973 havia acceptat continuar, amb la condició de fer-ho només per dos anys. Argumentava que les corporacions no poden ser governades massa temps sota les mateixes directrius, que a cada època li cal una direcció adequada a les idees i tendències que possibilitin el seu desenvolupament, i que les renovacions dels darrers anys haurien de continuar, potser sense massa pressa però sense pausa. Finalment, justificava que la seva renúncia fos al maig i no a l’octubre, per tal que la Junta es pogués plantejar la seva estratègia de cara a la propera renovació.

Com que des de l’any 1970 Joan Majó tenia el càrrec de vicedegà del Col·legi i el degà li havia anat delegant funcions, es va poder fer el traspàs a partir de maig sense dificultats.

La carta de Vallvé no esmentava l’Associació, ja que el seu mandat, en aquest cas, acabava el mes d’octubre. A diferència del vicedegà del Col·legi, el vicepresident de l’Associació, Lluís Roig Serra, no era de les generacions que l’any 1967 havien promogut els canvis a les Juntes, sinó un històric, procedent de l’antiga Associació d’Enginyers Tèxtils de Terrassa. Feia anys, les dues associacions s’havien fusionat i havien acordat que els tèxtils serien membres “adherits” de ple dret i que tindrien un representant a la Junta, amb

el càrrec de vicepresident. Aquest era el cas de Lluís Roig l'any 1975. Per la meua part, jo era un vocal més de la Junta, malgrat les diverses responsabilitats que havia anat assumint. Tot i això, quan es va plantejar la necessitat de formar la candidatura per a les eleccions de novembre, els companys de Junta em van proposar i jo vaig acceptar de presentar-me per al càrrec de president. La meua bona relació amb el vicepresident Lluís Roig, i la seva comprensió de la situació, van fer fàcil la decisió.

Tenia raó Vallvé a citar l'estratègia que s'hauria de plantejar abans de les eleccions. El 25 de novembre s'havia de renovar part de les dues Juntes, com cada dos anys, però en aquesta ocasió amb unes característiques excepcionals. En primer lloc, s'haurien d'elegir els dos càrrecs més importants; en segon lloc, l'elecció es faria en un entorn molt agitat pels últims rampells del franquisme i les consegüents reaccions.

S'havien anat configurant dins del col·lectiu dos grups, que per simplificar designaré com a "conservadors" i "progressistes" i, com un reflex d'aquesta situació, es van formar dues candidatures per presentar-se a les

eleccions de novembre, la "Professional" i la "Democràtica i de Renovació Professional". La campanya va ser molt dura, amb un gran desplegament de fulletons d'uns i altres, adreçats a tots els membres del col·lectiu. Per als "professionals" nosaltres, si no érem comunistes, érem companys de viatge ingenus, que seríem utilitzats i sacrificats tan bon punt fóssim innecessaris. Una campanya que va esdevenir creuada anticomunista. Enmig de tanta turbulència, Joan Vallvé ens va fer costat en tot moment, exposat a rebre les mateixes crítiques que nosaltres o similars, però ell, com havia fet sempre, va actuar amb discreció, serenitat i fermesa.

La participació en aquelles eleccions va ser extraordinària, i es va imposar la nostra candidatura per un marge força estret. Les eleccions van tenir lloc, com he dit, el 25 de novembre. Cinc dies abans havia mort Franco. Uns mesos després, les Juntes del Col·legi i de l'Associació van retre un homenatge ben merescut a Joan Vallvé i Creus, en un cèntric hotel de Barcelona, al qual van assistir, no solament un nombre considerable d'enginyers industrials i de totes les branques de l'enginyeria, sinó també representants de molts diversos sectors de la societat catalana.

En Joan Vallvé i la transició al Col·legi

Joan Majó i Cruzate

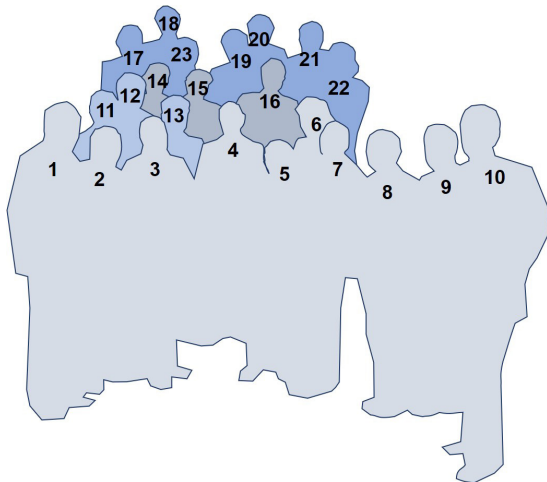
Altres companys s'han encarregat de fer una descripció prou detallada de la figura d'en Joan Vallvé i Creus, tant en els seus aspectes més personals, com familiars o professionals. Jo puc fer quelcom molt més curt, tal com se m'ha demanat, i per tant limitaré la meua aportació a uns comentaris i a una valoració de les circumstàncies en les que vàrem coincidir ell i jo durant el període en el que vàrem col·laborar en activitats relacionades amb el Col·legi i l'Associació.

He dit que serà una descripció i també una valoració, perquè ja començo dient que el meu record de la seva actitud i de la seva manera de fer té, no solament una dimensió d'afecte, sinó també d'una certa admiració. Puc dir sense exagerar, que en Joan va influir d'una forma directa en una part de la meua trajectòria relacionada amb la professió i el servei públic. Ho explico, des d'una visió volgudament personal.

Vaig acabar la carrera el 1963 i, junt amb alguns altres companys joves, vaig començar a col·laborar amb el Col·legi l'any 1965, amb en Manuel Garcia Madurell com a Degà i en Joan Vallvé com a Secretari. Érem un grup d'enginyers que formàvem part de les darreres promocions i molts ja havíem tingut una forta activitat sindical en l'Escola on representàvem una oposició al SEU, el Sindicat oficial d'estudiants. Jo tenia un petit protagonisme ja que havia estat

durant tres anys el delegat dels alumnes de l'Escola. En aquella època alguns col·legis professionals, igual que algunes institucions religioses, eren un lloc parcialment tolerat per a activitats parapolítiques, ja que aquestes no es podien fer obertament. Al llarg dels anys següents en les diferents eleccions aquest grup va anar augmentant la seva presència en el Col·legi. L'any 1967 en Joan va ser elegit Degà i el 1969 jo vaig entrar com a Vice-degà. El 1973, voluntàriament el Joan va dimitir anticipadament com a Degà i em va dir que jo pogués exercir dos anys de Degà en funcions, circumstància que em podria ajudar de cara a les següents eleccions. Al novembre del 1975 (la setmana següent a la mort de Franco) vaig ser elegit Degà amb una Junta de molta gent jove, després d'unes eleccions molt renyides, tant per raons professionals com d'inclinació política, que varen suposar clarament el moment de transició a una nova etapa en el Col·legi. Vaig deixar el Deganat quan me'n vaig anar al Ministeri.

Faig aquest relat personal perquè estic convençut que tota aquesta petita història no hagués estat possible, o no s'hagués pogut fer de forma tranquil·la, sense la presència d'en Joan Vallvé, que amb una visió molt clara del futur i amb una gran generositat personal, no només no hi va posar entrebancs, si no que se'n va fer còmplice. La gran quantitat de converses que vàrem tenir al llarg d'aquells

Sopar d'homenatge de la Junta del Col·legi a Joan Vallvé Creus, 19 de juny de 1976.

1. Ricard Torrella Rodon
2. Antoni Serra Martí
3. Alberto Murillo Barea
4. Joan Vallvé Creus
5. Josep Cornet Colom
6. Jordi Parés Grahit
7. Pere Rius Caba
8. Jordi Vilaseca Bequet
9. Ramon Alemany Vendrell
10. Enric Duran Rigol

11. Eduard Franco Estadella
12. Enric Alberich Agustí
13. Salvador Domínguez Clemares
14. Guillermo Lusa Monforte
15. Carles Monsó Pons
16. Joan Majó Cruzate
17. Rafael Mas Salvadó
18. Miquel Vila Despujol
19. Pere Narbona Coll
20. Pere Aguirre Gili
21. Pere Rigau Cateura
22. Josep M. Tort Roca
23. Joan Parpal Marfà

anys em varen deixar palesa aquesta barreja de mirada llarga, de comprensió del que passava, de convenciment, de ganes d'ajudar al col·lectiu i de generositat; converses que tantes vegades he recordat i de les que l'hi estic tant agraït.

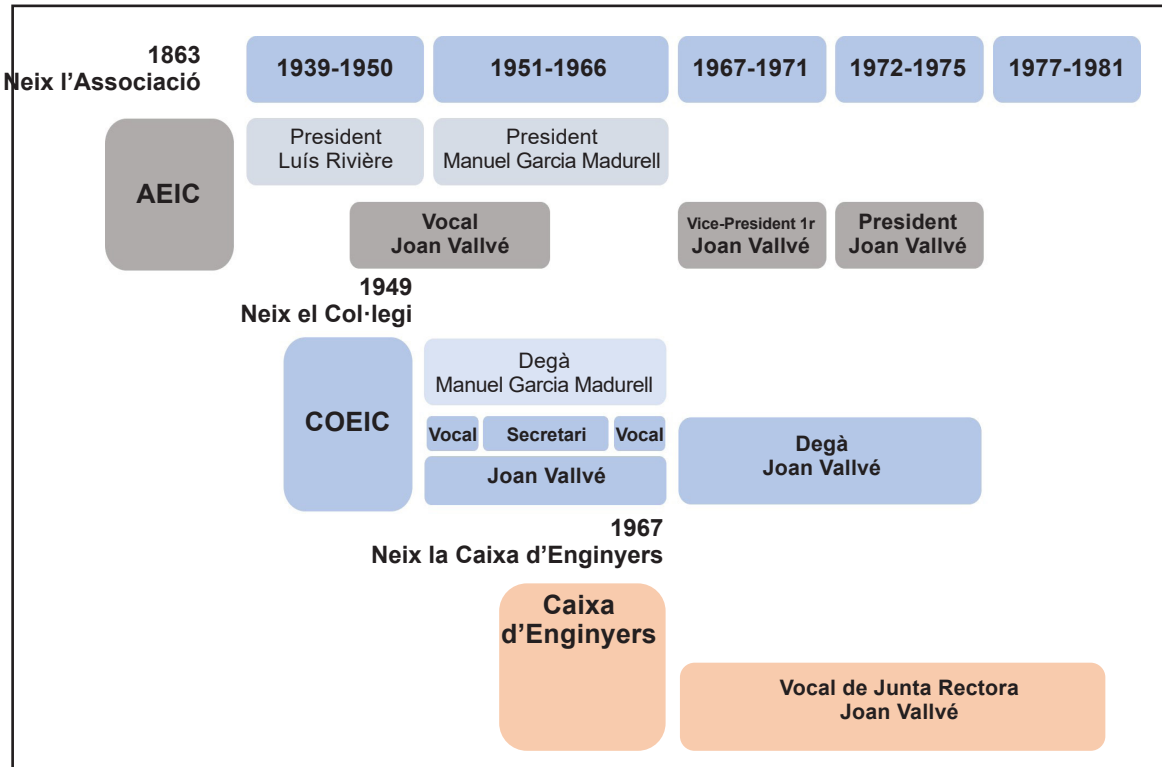
He fet servir la paraula “transició”, però voldria que quedés clar que no penso només en la transició política a la democràcia, sinó sobretot, i en paral·lel, en la necessària modernització de funcions que tant el Col·legi com l'Associació necessitaven. Es van augmentar molt les actuacions al servei dels enginyers i alhora es van complementar amb una major presència cívica i amb actuacions al servei del país, de la seva economia, i de tots els seus ciutadans. Crec que aquelles Juntes ho varen entendre bé i penso que aquestes ja eren algunes de les idees que marcaven la voluntat d'en Joan. Suposo que altres companys també ho faran, però és de justícia que, en nom de tots ells, però sobre tot en nom propi, aprofiti

aquesta oportunitat per expressar-li un record d'afecte i d'agraïment.

Deixeu-me acabar amb un petit flash molt personal. En Joan va néixer al Poble Nou, però va fer una part important dels seus estudis com intern als escolapis de Mataró, en una escola que està a uns cent metres d'on jo vaig néixer i passar tota la infància. El meu pare també va ser alumne, extern, de la mateixa escola. No varen coincidir perquè el pare era 10 anys més gran, però permeteu-me que pensi que en Joan va poder olorar bons aires matoronins durant aquells anys que després es van manifestar en la seva figura. Ho vaig descobrir més tard, però em va fer molta il·lusió saber-ho.

L'acte d'homenatge que estem fent avui el té molt merescut des de diferents punts de vista, però he volgut posar de relleu el seu protagonisme, un xic camuflat, en aquesta etapa tan concreta de la història de les nostres institucions col·lectives.

Cronologia institucional

Bibliografia

Riera i Tuèbols, Santiago. *L'Associació i el Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, de la Dictadura a la Democràcia (1950 -1987)*. Publicacions de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya. Edicions la Magrana ISBN: 84-7410-392-4. 1988

Caixa d'Enginyers. *Història de Caixa d'Enginyers 1967 - 2004*. Editorial Interpress S.L. ISBN: 84-89038-23-6

Mutua dels Enginyers. *Cinquanta Anys de Mútua 1958 - 2008*. Edicions Publicitàries, S.L.

Vallvé, Joan. *150 anys al servei de l'Enginyeria*. Fulls dels Enginyers. Núm. 281 juliol/agost/setembre 2013.

Torras, Joan. *Els Enginyers continuem construïm el nostre futur*. Fulls dels Enginyers. Núm. 281 juliol/agost/setembre 2013.

Annexes

ANNEX I, document 11

Barcelona, maig del 1975

Sr. D. Joan Vallvé i Creus
Degà del «Colegio Oficial de Ing. Ind. de Cataluña»
President de la «Agrupación de Cataluña de la A.N.I.I.»

Benvolgut company i amic:

Poques vegades he emprat aquest medi de comunicació personal i directa als companys, llevat d'algun cas d'excepció. Avui ho faig perquè es tracta d'un tema personal que vull que coneguis de primera mà, per tal d'evitar-ne malentesos i interpretacions errònies.

Enguany, d'acord amb els Reglaments, al mes d'octubre, han d'ésser convocades eleccions per a renovar part de les Juntes de les nostres dues corporacions. De l'Agrupació, em correspon de cessar de President. Del Deganat del Col·legi no em pertoca de fer-ho reglamentàriament fins al 1977, però, d'acord amb el que vaig anunciar fa dos anys com a premissa per acceptar la reelecció, he comunicat a la Junta la meua decisió de presentar la renúncia al càrrec per tal que, a la propera convocatòria, pugui ésser elegit un nou Degà.

Jo crec que les corporacions no poden pas ésser governades massa temps amb unes mateixes directrius. A cada època els cal una direcció adequada a les formes ambientals, a les idees de llurs components, a les tendències i a les pressions que possibiliten llur desenvolupament, i, a les noves formalitats que les lleis imposen als dirigents i al règim de funcionament intern.

317

Per tot això, aquests darrers anys, les estructures corporatives han hagut de sofrir renovacions importants per adaptar-les a l'evolució dels condicionaments, a la del nombre d'associats cada vegada més crescut i als nous objectius proposats. Jo penso que aquestes renovacions hauran de continuar, potser sense massa pressa però sí sense pausa; i com que les persones, per més que s'hi esforcin, evolucionen més lentament del que ho fa el pensament col·lectiu, també crec que és bo de renovar la que està al capdamunt de l'organització.

En els temps actuals —i en els que acaben de passar— em sembla que no podem considerar com una època més o menys estàtica un període de més enllà de tres o quatre anys. En el Deganat del Col·legi, he acomplert ben bé dos o tres d'aquests períodes. Veu's aci, dones, perquè crec que és ben justificat que provoqui el meu relleu.

Potser algú pensarà que aquest relleu podia haver estat fet en les eleccions de 1973. Jo ja ho volia, però vaig haver d'accedir a ésser reelegit perquè el grup promotor m'ho pregà amb insistència, tot adduint que només dos anys en el doble càrrec, de Degà i de President, era massa poc per establir una major coordinació a les actuacions del Col·legi i de l'Agrupació. Ja vaig advertir-los, però, que la nova exigència de quatre anys en el càrrec, que imposen els Estatuts vigents, no podien fer-me-la d'aplicació forçosa perquè jo ja en portava set en el de Degà.

El fet que presenti la meua renúncia ara, i no al proper octubre, permetrà, em sembla, que la Junta actual, i en especial la resta dels càrrecs, pugui plantejar amb perspectiva i amb coneixement de causa, la seva estratègia de cara a la propera renovació. Per altra part, aquesta renúncia, ara, donarà facilitats al cos electoral per a decidir amb molta més llibertat quins lligams convindrà d'establir per al futur entre les Juntes que governen les nostres dues corporacions integrades per un mateix grup professional. Ho has considerat alguna vegada?

Penso que no cal ni dir-ho, perquè em sembla que amb tot el que he dit queda molt clar que ningú no pot atribuir la renúncia a cap altra motivació que les que t'acabo d'explicar. El qui ho fes, posaria en dubte la meua sinceritat, i em doluria molt.

Sé que no és el moment de recordar ni de voler justificar actuacions passades, però sí que, abans d'acabar, vull fer-te constar que durant els 30 anys que he estat en càrrecs directius de les nostres corporacions, sempre he trobat, tant per part dels companys que hem actuat plegats en juntes i en comissions, com per la del personal contractat, el més obert esperit de col·laboració, circumstàncies que han fet possible, que amb els

318

Carta de Joan Vallvé i Creus a tots els col·legiats comunicant els motius de la seva dimissió el 1975.

mitjans més o menys modestos que hem tingut a l'abast, hàgim pogut portar endavant —amb més o menys recíprocament també— la tasca de dirigir la professió, tant a nivell dels Enginyers Industrials de Catalunya, com del Consell General de Col·legis, a l'Associació Nacional i a l'Institut d'Enginyers Civils. Aprofito aquesta avinentesa per agrair a tots els col·laboradors llur valuós ajut.

I a tu, benvolgut amic col·legiat, mentre espero despedir-me públicament del càrrec a la Junta General Ordinària d'aquest mes, et saluda amb l'afecte de sempre i resta, també com sempre, company i amic.

Joan Vallvé

319

Madrid, 13 de febrero de 1974

Ilmo. Sr. D. Juan Vallve
Decano del Colegio Oficial de
Ingenieros Industriales
Vía Layetana 39
Barcelona

Mi distinguido amigo:

Con motivo de mi último viaje a Barcelona tuve el honor de recibir a usted, junto a dos de sus subordinados en el Colegio de Ingenieros Industriales y mantuve allí con usted un cordial cambio de impresiones acerca del libro «Los ingenieros entre el pasado y el futuro», cuyo autor es don Jesús A. Marcos Alonso. Me comunicó usted algunas conversaciones previas con altos funcionarios de este Departamento, de las que no surgía de momento inconveniente grave para publicar el libro. Como le prometí he examinado personal y detenidamente esta obra. Debo confesarle que mi reacción oscila entre el estupor y la indignación.

Como Doctor en Ciencias, jefe de un taller de novecientos obreros durante una época importante en mi vida y miembro de una familia que ha rendido y rinde culto a la profesión de Ingeniero, no puedo explicarme como un Colegio tan prestigioso como el que usted preside ha podido ser víctima de tan turbio y torpe manejo político al intentar publicar esta obra. Estoy seguro de que usted no la ha leído detenidamente, que su buena fe ha resultado tan sorprendida como la mía. Voy a intentar de razonar —mi postura, de forma que al término de mi carta estoy seguro de que usted la compartirá.

Con el máximo esfuerzo de comprensión posible, estamos tratando

326

desde esta Casa una nueva política de apertura cultural. Esa apertura es tan sincera como legal; es decir, no tiene más límites que los de la Ley vigente. Por eso nos apena que alguien pueda pensar que esa apertura es ingenua entrega a un intento que estimo netamente subversivo. Las respuestas de los Ingenieros Industriales de Cataluña a la encuesta que les ha sometido son, como no podía esperarse menos de ellos, sinceras, abiertas, nobles y realistas. Lo indignante es que el equipo sociológico encargado de articular dichas respuestas las ha manipulado con un evidente desprecio a la verdad y una grave falta de respeto a los miembros de una profesión tan prestigiosa. Podría multiplicar los ejemplos. Vea usted en la página 214 del original un doble y turbio ejemplo de interpretación tendenciosa de unos datos reales. Vea usted en la página 230 una solapada aceptación de la lucha de clases como inevitable presupuesto sociológico. Vea usted en la página 240 una insidiosa disquisición que parece presuponer la inexistencia de un cauce sindical para los técnicos españoles. Docenas y docenas de fichas jalonan mi lectura y tendré mucho gusto en comentarlas con usted. Pero lo que llega ya al colmo es el párrafo 223, entre las páginas 149 y 151. La manipulación de unas respuestas cuya síntesis interpretativa es manifiestamente anti-subversiva, llega a presentarme el cuadro de dichas respuestas como una clara tendencia de proletarización de la Ingeniería Industrial en Barcelona. Las tesis que defienden de forma tan absurda como decidida los manipuladores de la encuesta, coinciden de una manera plena con las tesis básicas de la ponencia cultural y profesional expuestas y publicadas por el VIII Congreso del Partido Comunista de España, como usted podrá comprobar en las fotocopias que le adjunto en esta carta.

Podría seguir llenando páginas con mis datos y mi indignación. Me preocupa, sobre todo el hecho de que no usted, a quien creo al margen de todo este asunto, sino los manipuladores a que me refiero podían haber pensado que esta Dirección General hace dejación de las funciones que la Ley y el Gobierno le tiene encomendados. Me preocupa profundamente constatar de manera inequívoca la infiltración marxista en el seno del equipo investigador y quizá en el seno del propio Colegio. Estoy pensando en consultar a la Superioridad sobre la conveniencia de abrir una investigación a fondo sobre todo este asunto, para llegar hasta el fondo de él pero, desde luego, puedo garantizarle que debo responder a su consulta sobre publicación de esta obra de forma tajantemente negativa, ya que en ella creo advertir claramente motivos de delito configurado en nuestro Código Penal.

327

Se refería usted durante la visita citada a que en el seno del Colegio de Ingenieros Industriales cundía la extrañeza ante la no publicación de esta obra. Usted y yo tenemos la obligación moral de acabar con esa extrañeza. Para ello le sugiero que comunique usted las verdaderas razones por las cuales se desaconseja la salida del libro. En el caso de que usted no crea conveniente esa comunicación, tendré sumo gusto en hacerlo yo mismo ante las personas que usted designe, y como estoy absolutamente seguro de mi postura, no tengo ningún inconveniente en convocar una rueda de prensa y airear pública y definitivamente el asunto, con las consecuencias a que hubiera lugar. El tema me parece suficientemente grave y creo que una información clarificada es la mayor satisfacción que podemos dar a un grupo social tan prestigioso como los Ingenieros Industriales de Cataluña. Debo insistir en que sólo le he comunicado una mínima parte de mis impresiones sobre este asunto, y que tengo a su disposición la documentación completa sobre él.

No se trata, por tanto, de reducir la encuesta al estricto término de la profesión. Me parece muy bien que la encuesta se amplíe a todo el entorno social y cultural del Ingeniero, aunque debo advertirle que en la misma encuesta se plantean temas no solamente de manera insidiosa, sino incluso, de forma que atenta a las Leyes Fundamentales del Estado, por ejemplo la pregunta 110 cuya posibilidad cuarta dice: «autonomía total de Cataluña como nación y como Estado». Por supuesto que esta eventualidad no se presenta como opinión de quienes proponen la encuesta, pero es que el tema incide en terreno sagrado que ni siquiera puede estar en discusión. Hay otros ejemplos menos graves pero igualmente significativos; y además veo con sorpresa que el impreso donde se realiza esta encuesta es ilegal y clandestino al no figurar en el pie de imprenta, lo que lleva aparejado inmediatamente la apertura de un expediente administrativo y la posible exigencia de una responsabilidad penal.

Como este conjunto de problemas me parece grave y hemos de abordar conjuntamente su solución de forma tan comprensiva como enérgica, le ruego medite bien la situación en que tan dichoso asunto puede llevar al Colegio de Ingenieros Industriales de Cataluña y tenga la completa seguridad, por una parte, de mi comprensión para solucionar el asunto de la mejor manera posible y, por otra parte, de cumplir con mi deber hasta el límite que me exige tanto la Ley como la confianza que en mí ha depositado el Gobierno.

En espera de sus noticias, queda de usted afectísimo amigo.

Ricardo de la Cierva.

328

Carta del Director General de Cultura Popular, Ricardo de la Cierva, en respuesta a las pressions de les nostres institucions per tal que la censura permetés la publicació del llibre «Los ingenieros entre el pasado i futuro», del sociòleg J.A. Marcos.

Enginyers
Industrials de Catalunya